ҲАҚСЕВАР, ОНА ЮРТ, МАНГУ БЎЛ ОБОД!

Қишлоқ ҲАЁТИ

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-иқтисодий газетаси

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1999 йил 7 ДЕКАБРЬ, сешанба, № 92 (6.048). Сотувда эркин нархда

8-декабрь— Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВНИНГ ДАСТУРИ

Биз XXI аср бўсағасида — янги буюк ўзгаришлар, жамиятимизнинг янгиланиши ва қудратли тараққиёти бўсағасида турибмиз.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган янгиланиш ва ислоҳотлардан асосий мақсад юртимизнинг янада ривожланиши, халқимизнинг фаровонлиги, жаҳон ҳамжамиятидан ўзимизга муносиб ўрин эгаллашдир.

Бу стратегик ва дастурий вазифалардан келиб чиққан ҳолда биз мамлакатимизнинг ички ва ташқи аҳволини танқидий кўз билан чуқур таҳлил қилиб, ўз сиёсий, иқтисодий ва маънавий тараққиётимизнинг муҳим устувор йўналишларини белгилаб олишимиз зарур.

Бу устувор вазифалар нималардан иборат?

Биринчи устувор вазифамиз — иқтисодиётимизнинг изчил ўсиши ва самарадорлигини ошириш, демократик бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш асосида халқ турмуш даражасининг барқарор ва узлуксиз яхшиланиб боришини таъминлаш зарур. Бу борада кам таъминланган, муҳтож оилалар ва одамларга алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Шу мақсадда яқин беш йил давомида:

— Иш ҳақининг энг кам миқдорини 3,5 баробар ошириш. Шу билан бирга аҳоли жон бошига тўғри келадиган ўртача даромадни 1,8-2,0 баробар кўпайтириш;

— Миллий пулимизнинг қадрсизланишига қарши қатъий чораларни кўриш ва шулар ҳисобидан одамларнинг реал (амалдаги) даромадини мунтазам ошириш;

— Давлат томонидан аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ҳажми ва миқдорини кўпайтириш билан бир вақтда ҳақиқатда ёрдамга муҳтож бўлган оилаларга эътиборни кучайтириш;

— Бундай эзгу мақсадларни амалга оширишда ва ажратилган маблағларнинг самарасини оширишда маҳалла жамоатчилигига кенг миқёсда суяниш;

— Ногиронларни тўлақонли фаол ҳаётга қайтариш, шунингдек, ногирон болаларни тиббий-ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида 2005 йилгача бўлган давлат дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

— Ишсизлар ва ортиқча ишчи кучларини биринчи навбатда қишлоқ жойларда банд қилиш мақсадида меҳнат бозорини шакллантириш, хусусан, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида янги иш ўринларини яратиш дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш. Бу ишга чет эл сармоялари ва ички имкониятларни кенг жалб этиш;

— Ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, аввало қишлоқ жойларида истиқомат қилаётган аҳолини табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш давлат дастурининг бажарилишини якунига етказиш, 2005 йилга қадар ичимлик суви билан таъминлаш миқдорини 85 фоизга, табиий газ билан эса 82 фоизга етказиш;

— Соғлиқни сақлаш ва экологик хавфсизлик соҳаларида қабул қилинган дастурни ҳаётга жорий этиш масалаларини қаттиқ назоратга олиш.

Биз бу ўта муҳим ва улкан вазифаларни амалга ошириш учун аввалямбор ислоҳотларимизнинг **иккинчи асосий устувор йўналиши** бўлмиш сиёсий ва иқтисодий ҳаётни, давлат ва жамият қурилишини **эркинлаштириш** масаласига алоҳида эътибор қаратган тақдирдагина муваффақиятли ҳал этишимиз мумкин.

Сиёсий соҳани эркинлаштириш борасида: аввалямбор, аҳолининг сиёсий фаоллигини кучайтириш, жамиятда манфаатлар ва қарама-қарши кучлар ўртасида мувозанатни таъминлайдиган кучли механизмларни шакллантириш зарур.

Демократиянинг энг муҳим тамойили — одамларнинг сайлов ҳуқуқини, ўз хоҳиш-иродасини эркин ифодалаш, ўз манфаатларини рўёбга чиқариш ва муҳофаза қилиш ҳуқуқини таъминлаш учун ҳақиқий шарт-шароит, қонуний-ҳуқуқий замин яратиб бериш, инсон ҳуқуқлари ва матбуот эркинлигини ҳимоялаш лозим.

Давлат қурилиши ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнларини эркинлаштириш масаласи ҳам катта аҳамият касб этади. Бу борадаги асосий вазифалар — ҳокимият барча тармоқларининг бир-биридан мустақил ҳолда иш юритиш тамойилларини мустаҳкамлаш, ҳокимият ваколатларини нодавлат ва жамоат ташкилотларига, фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказа бориш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза этиш.

Иқтисодий соҳани янада эркинлаштириш мақсадида биринчи навбатда, давлат бошқарув ролини чегаралаш, хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий эркинликлари ва ҳуқуқларини ҳамда иқтисодиётнинг барча соҳаларида хусусий мулк миқёсларини кенгайтириш, мулкдорларнинг мавқеи ва ҳуқуқларини мустаҳкамлаш, кичик ва ўрта бизнес ривожланишига ҳар томонлама кўмак бериш, шу билан бирга, бозор инфратузилмасини кенг ривожлантириш лозим.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш масаласини доимий диққат марказида тутиш, бу соҳада белгиланган ислоҳотларни чуқурлаштириш дастурини тўла миқёсда амалга оширишга эришиш, энг муҳими, ерни ҳақиқий эгасига топшириш ва меҳнаткаш деҳқоннинг ўз меҳнати самарасидан тўлақонли фойдаланиши учун зарур шарт-шароит яратиб бериш.

Учинчи устувор йўналиш — жамият маънавиятини янада юксалтиришдан иборат. Эркин фуқаро маънавиятини, озод шахсни шакллантириш масаласи олдимизда турган энг долзарб вазифадир. Бошқача айтганда, биз ўз ҳақ-ҳуқуқларини танийдиган, ўз кучи ва имкониятларига таянадиган, атрофида содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга мустақил муносабат билан ёндашадиган, айни замонда шахсий манфаатларини мамлакат ва халқ манфаатлари билан уйғун ҳолда кўрадиган эркин, ҳар жиҳатдан баркамол инсонларни тарбиялашимиз керак.

Ёшлар сиёсатини ҳаётга татбиқ этиш масаласини давлат сиёсати даражасига кўтариш, ёш оилаларга ёрдам кўрсатиш, аёлларнинг жамиятимиздаги ўрни ва мавқеини ошириш борасидаги ишларни давом эттириш лозим.

Шу мақсадда жамиятимизнинг маънавий-маърифий юксалишига муносиб ҳисса қўшаётган ташкилот ва муассасаларда хизмат қилаётган инсонларни, аввало мактаб, лицей, коллежлар, олий ўқув юртларининг ўқитувчи ва домлаларини, илму фан соҳасида ишлаётган илмий ходимларни қўллаб-қувватлаш, уларга керакли моддий шароит туғдириб бериш кўзда тутилади.

Тўртинчи устувор йўналиш — кадрлар масаласи. Биз олдимизга қандай вазифа қўймайлик, қандай муаммоларни ечиш зарурияти туғилмасин, гап охир-оқибат, барибир кадрларга ва яна кадрларга бориб тақалаверади. Муболағасиз айтиш мумкинки, бизнинг келажагимиз, мамлакатимизнинг келажаги ўрнимизга ким келишига ёки бошқачароқ айтганда, қандай кадрлар тайёрлашимизга боғлиқ. Ўсиб келаётган навқирон авлод, азиз фарзандларимиз, ёшларимиз бизнинг қувончимиз, таянчимиз ва суянчимиз, ғуруримиз ва ифтихоримиз, деган шиорни амалда рўёбга чиқаришни таъминлашимиз даркор.

Бешинчи устувор йўналиш — бу иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни таъминлашдир.

Мазкур ўзгаришлар корхоналарни янгилаш ва техник қайта жиҳозлашга, мамлакатнинг бой табиий ва минерал-хомашё салоҳиятидан тўла ва самарали фойдаланишга, экспортга мослашган ва импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган қувватларни барпо этишга қаратилмоғи даркор.

Олтинчи устувор йўналиш — жамиятдаги барқарорлик, тинчлик, миллатлар ва фуқаролараро тотувликни, сарҳадларимизнинг дахлсизлигини, мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигини таъминлашдан иборат.

Шу муносабат билан мен Ўзбекистон бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, дунё мамлакатлари билан тенг ҳуқуқли асосда шерикчилик қилиш, барча можаро ва муаммоларни фақат тинч сиёсий ва ҳуқуқий воситалар билан ҳал этиш тарафдори эканини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман.

Биз янги аср бўсағасида, янги буюк ишлар олдида турибмиз. Сиз билан бизнинг вазифамиз давр олдимизга қўяётган барча талабларга муносиб жавоб қайтаришдир. Истиқболимизни аниқ ва равшан тасаввур этиб, халқимизга тинч ва фаровон турмушни таъминлашдир, жаҳон майдонида ўзимизга муносиб ўрин эгаллаб олишдир.

Мен учун Ватан озодлиги, халқимнинг омонлиги, юртимнинг равнақи, мана шу муқаддас заминимизда яшайдиган ҳар бир оиланинг фаровонлигидан бошқа олий саодат йўқ.

Шу олижаноб, мард ва меҳнаткаш, бағрикенг халқимизнинг бугуни ва ёруғ келажаги йўлида садоқат билан хизмат қилиш — ҳаётимнинг маъноси, умримнинг мазмунидир.

(Дастурнинг тўлиқ матни Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда» рисоласида баён этилган)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД АБДУЛҲАФИЗ МАРАҲИМОВИЧ ЖАЛОЛОВНИНГ ДАСТУРИ

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, унинг барча амалдаги қонунларига содиқлик, уларнинг изчил амалга оширилиши ва мамлакат фуқаролари ҳуқуқлари ҳамда эркинликларининг рўёбга чиқиши йўлида сидқидилдан хизмат қилиш.

Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш, мамлакатда демократияни — кучли фуқаролик жамияти ва унга монанд давлат ҳокимияти ҳамда бошқаруви тизимини изчил қарор топтириш, шунингдек, Ватанимизнинг илғор жаҳон ҳамжамияти давлатлари ўртасида муносиб ўрин эгаллаши манфаатларидан келиб чиқиб, қуйидагиларнинг бажарилишини, биринчи галдаги вазифалар сифатида амалда таъминлаш:

СИЁСИЙ СОҲАДА

— Давлат ҳокимиятини халқнинг бевосита ва унинг демократик йўл билан сайлаб қўйилган вакиллари тимсолида, билвосита назорати остида бўлиши;

— Давлат ҳокимияти вакиллик идораларини, асосан, халқ томонидан, сиёсий партиялардан, сайлаб қўйиладиган депутатлар таркибидан иборат тарзда шакллантириш;

— Сиёсий партиялар жамиятдаги мавқеининг, уларнинг намояндалари томонидан давлат ҳокимияти вакиллик идораларида, сайловлар натижасида, эгаллаган ўринларидан келиб чиқиб, фарқланиши;

— Давлат ҳокимияти ва бошқаруви идоралари, уларнинг мансабдор шахслари фаолиятини қонунийлик, партиявий масъулият, назорат ҳамда кафолат асосида қуриш;

— Давлат ҳокимиятининг учта — қонунчилик-вакиллик, ижроия, суд тармоғи ва уларнинг марказий, минтақавий ҳамда маҳаллий идораларининг ўзларининг конституциявий ваколатларини мустақил амалга оширишлари;

— Фуқаролар ўзини ўзи бошқариш идораларининг, ўзларининг қонунларда белгиланган ваколатларини бажаришдаги, чинакам, жумладан, молиявий-иқтисодий мустақиллиги;

— Оммавий ахборот воситаларининг мустақиллигини янада кучайтириш, пировард натижада, уларнинг масъулиятини фақат қонунлар доираси билан чекланган бўлишлиги;

— Энг оддий фуқаронинг овозини жамиятда баралла эшитилиши, унинг катта сиёсатга таъсир эта билиш имкониятларининг мавжудлиги;

— Барча давлат идоралари, уларнинг мансабдор шахслари томонидан қонунларга сўзсиз итоат этишнинг, бундан ҳеч ҳам бўйин товлай олмасликларининг жиддий (етакчи, идора этувчи ва мухолиф сиёсий партиялар фаолиятини тақозо этувчи) мурувватларини яратиш;

— Жамоат ташкилотлари барча кўриниш ва шаклларининг, халқ оммаси ташкилий уюшқоқлиги тимсоли сифатида, жамият ва давлатни бошқаришдаги фаол иштироки;

— Кўзланаётган барча олийжаноб мақсадларга эришишнинг қонуний-ҳуқуқий негизларини яратиш, уларни мунтазам такомиллаштириш ва ҳ.к.

ИҚТИСОДИЙ СОҲАДА

— Иқтисодий эркинликнинг шахс, инсон ҳурлиги барча шакл-шамойилларининг дастлабки, туб, ҳал қилувчи асоси бўлишлиги;

— ҳар бир фуқаронинг мулк, унинг шаклидан қатъий назар, соҳиби бўлиш ҳуқуқини рўёбга чиқиш имкониятининг воқелиги;

— кўзланган ҳамма ижтимоий-фойдали ниятларга етишиш, вазифаларни уддалашда булардан ҳар бир кишининг шахсий манфаатдорлигининг ҳисобга олиниши;

— Ишлаб чиқарувчиларнинг ўз фаолият тури, унинг натижасида етиштирилган маҳсулотни сотиш бўйича нархнавони мустақил белгилаш ва ундан келган даромадни, фойдани, ўз хоҳишига кўра, тасарруф этиш эркинлиги;

— Кичик ва ўрта бизнесни кенг миқёсларда ривож топтириш;

— Товарлар ва капиталнинг мамлакат ичида эркин ҳаракат қилиши ҳамда ташқи иқтисодий фаолият эркинлиги (амалдаги қонунларда кўзда тутилган чеклашлар бундан мустасно);

— Иқтисодий ҳаётга оид ишончли ахборий хизмат тизимини жорий қилиш;

— Солиқ сиёсатини ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантирувчи омилга айлантириш;

— Давлат ҳокимияти, бошқаруви ва мансабдор шахсларнинг ишлаб чиқарувчилар хўжалик фаолиятига ғайриқонуний аралашувига йўл қўймаслик;

— Давлат ҳокимияти ва бошқаруви барча даражалардаги идораларининг, бозор муносабатларини инсоний, ижтимоий йўналиш ўзанларида ривож топиши заминларини яратишдаги аҳамиятини ошириш чораларини кўриш;

— Бозор муносабатларининг иқтисодий демократия сифатидаги ривожланишига қаратилган қонунларни қабул қилиш, уларни муттасил ривожлантириб бориш ва ҳ.к.

ИЖТИМОИЙ СОҲАДА

— Адолат қарор топтириш чораларини изчил рўёбга чиқариш;

— Аҳолининг иш билан оқилона бандлиги ҳолатига эришиш;

— Ишсизликни барҳам топтириш;

— Меҳнатнинг инсон шахсини рўёбга чиқариш, унинг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий эҳтиёжларини қондиришдаги ҳал қилувчилик аҳамиятини ошириш;

— Аҳолининг эҳтиёжманд қатламларини аниқ муҳофаза этиш, жумладан уларнинг пулнинг қадрсизланиши оқибатида даромадларининг пасайишини, энг кам иш ҳақи ва меҳнат пенсиялари ҳажмларини тегишли даражада индексациялаш орқали, оқилона қоплаш;

— Жамиятда болалар, ёшлар, хотин-қизлар мавқеини жиддий кўтаришнинг амалий чора-тадбирларини кўриш;

— Тиббий ёрдамнинг барча учун мақбул шаклларини вужудга келтириш;

— Жамиятда ижтимоий муҳофаза тадбирларини амалга оширишда фаол иштирок этувчи жисмоний ва юридик шахсларни рағбатлантиришнинг иқтисодий-ҳуқуқий шароит ҳамда заминларини яратиш;

— Пораҳўрлик, тўрачилик, таъмагирлик каби барча салбий иллатларнинг пайини қирқиш;

— Мулкдорлар синфи, ўрта синфнинг фаол шаклланиши муҳитини вужудга келтириш;

— Юқоридагиларнинг ҳаммасини жамиятдаги ижтимоий ва миллатлараро бирдамликни мустаҳкамлашнинг жиддий омилларига айлантириш;

— Ижтимоий муносабатларни инсоний негизларда ривожланишнинг қонуний-ҳуқуқий пойдеворини муттасил яратиш ҳамда ривожлантириб бориш ва ҳ.к.

МАЪНАВИЙ СОҲАДА

— Жамиятни, миллий яхлитлик ва халқнинг ижтимоий муштараклигини инсон шахси баркамоллигига эришишнинг макони, воситасига айлантириш;

— Жамиятда миллий, шарқона ва умуминсоний қадриятлар уйғунлигига ҳамда уларга риоя қилинишига эришиш;

— Ислом дини ва бошқа динларнинг тарбиявий аҳамиятини эътироф этган ҳолда, улардан ғаразли мақсадларда фойдаланишига йўл қўймаслик;

— Тарихга, миллий-маданий, маънавий меросга ҳурмат руҳини қарор топтириш;

— Илм-фан, таълим ва маърифатнинг, шунингдек, мазкур соҳаларда меҳнат қилувчи олим, мураббий ва тарғиботчиларнинг ижтимоий мавқеини беқиёс кўтариш;

— Барча фуқароларни умумжаҳон, шарқ халқлари ва миллий маданият дурдоналари, ютуқларидан баҳраманд қилиш имкониятларини муҳайё этиш;

— Маънавият, ақл-заковат ва билимлиликнинг ҳамма соҳаларда раҳнамо бўлишлиги ҳамда ҳар бир кишининг бундай фазилатлар соҳиби эканликдан шахсан манфаатдорлик муҳитини вужудга келтириш ва ҳ.к.

ТАШҚИ СИЁСАТ ВА МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК ҲАМДА МУДОФАА СОҲАСИДА

— Ўзбекистонннинг барча узоқ ва яқин, хусусан, Марказий Осиёдаги қўшни давлатлар билан миллий манфаатларимизга мос, ўзаро фойдали ҳамкорлигини янада ривожлантириш;

— Минтақа ва жаҳонда тинчлик ҳамда барқарорлик учун зарур саъй-ҳаракатларни доимий равишда амалга ошириш;

— Мамлакатнинг ҳудудий яхлитлиги ва халқнинг осойишталигини асраб-авайлашга, уларга зиён етказишга йўл қўймайдиган даражадаги, махсус тайёргарлик ҳамда замонавий ҳарбий техника, аслаҳага эга, Қуролли Кучлар, миллий хавфсизлик ва ички хизмат тизимларининг узлуксиз шайлиги ва ҳакозо.

Юқоридагилар, уларнинг амалий ижроси, асосан, мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси, бутун халқининг фаровонлигига, Ватанимизнинг гуллаб-яшнашига, унинг азалий шон-шуҳратининг қайта тикланишига ва Ўзбекистоннинг буюк келажагини яқинлаштиришга хизмат қилади, деб ишонамиз.

БУЮК КЕЛАЖАК ПОЙДЕВОРИ

Ўзбекистоннинг XXI асрдаги тараққиёт йўлини белгилашда, ислоҳотларнинг ҳуқуқий асосини яратишда, одамларнинг эртанги кунга ишончини мустаҳкамлашда мамлакатимиз парламенти, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига бўлиб ўтган сайловлар улкан аҳамиятга эгадир. Зеро, халқимизнинг истиқболи биз кимларни сайлашимизга боғлиқ.

Айтиш жоизки, бу муҳим ижтимоий-сиёсий тадбирга мамлакатимизда ҳар қачонгидан кўра пухта тайёргарлик кўрилди. Кўппартиявийлик ва демократия тамойилларига асосланган бу жараёнда сиёсий партиялар, ҳокимият вакиллик органлари номзодлари ҳамда мустақил номзодлар учун тенг шароит яратилди.

5 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳам барча юртдошларимиз каби сайловда иштирок этди. Давлатимиз раҳбари 25-Яккасарой сайлов округидаги 652-сайлов участкасида ўзи танлаган номзодлар учун овоз берди.

Шу ерда йўлбошчимиз сайловчилар билан суҳбатлашди.

— Ҳаётимизга назар ташласак, ҳали ўз ечимини кутиб турган муаммолар мавжуд эканлигини кўрамиз, — деди жумладан Ислом Каримов. — Уларни ҳал этиш юзасидан бизда аниқ дастур ва режалар бор. Соғлиқни сақлаш, таълим тизими, қишлоқ хўжалиги, Қуролли Кучларда ислоҳотлар қандай бориши кераклиги хусусида ўз фикримизга эгамиз ва ислоҳотлар изчил давом эттирилмоқда.

Давлатимиз раҳбари мамлакатимизнинг келажаги бугунги ёшларга боғлиқ эканини яна бир бор алоҳида таъкидлади. Шу боис, юртимизда ёш авлоднинг ҳар томонлама камол топиши учун барча шароит яратилмоқда. Қадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга оширишга катта эътибор берилаётир. Ўтаётган сайловлар эса юртимизнинг буюк келажагини яратишда муҳим пойдевор вазифасини ўташи лозим.

Беҳзод УСМОН (ЎзА)

ФАРОВОНЛИК КАФОЛАТИ

қабул қилинганига 7 йил бўлган Конституциямиз янги ўзбек давлатчилигининг истиқболини белгилаб берди

Биз беозор ва орзуманд халқмиз. Яшаган ҳар бир кунимиз учун Аллоҳга шукрлар қилишга, келажакка ёруғ умидлар билан боқишга одатланганмиз. Ахир бундан бор-йўғи ўн-йигирма йиллар бурун халқимиз тоқати қақшаблар кетса-да, сабр билан чароғон кунлар келишига ишонди. Бизни ана шу ишонч яшатди. Энг улуғ миллатлардан эканлигимизни эсга солиб турди. Зеро, «Бисмиллоҳир раҳмонир роҳийм» деб эрк йўлига чиққан кунларимиздан бошлаб мана бу доно нақлга янада ихлос қўйдик: «Оққан дарё ўзанидан оққуси».

ҒУРУР

Дарвоқе, кўнгли дарё халқимизнинг ўзани мустақиллик йўли, бу — бизнинг сабру тоқатимизни, иқтидоримизни синовдан ўтказди. Бу йўлга чиққунимизгача-курмизнинг чеккан азобларининг саноғи йўқ. Кўз кўриб, қулоқ эшитмаган ваҳшийликлар — мустабид замон йилларида қирчинидан қийилиб, ақлдан озган Усмон Носирларнинг оҳлари, ўзбекнинг сайроқ тили, дилига айланган зиёлиларининг бошига тушган қора кунларни биз фақат ўқиганмиз, эшитганмиз, холос.

Беихтиёр XX аср бошларида Туркистонда улуғ Уйғониш шабадалари эса бошлаган кунлар эсга тушади. Шу кезларда тарих майдонига кириб келган, кейинчалик «жадидлар» деб ном олган фикри очиқ, тараққийпарвар зиёлилар бу уйғонишни таъминлаган асосий куч бўлгани шубҳасиз. Бироқ уларнинг ҳеч қайсиси Сталин барпо этаётган «социализм»га керак эмас эди. Зеро, бу тузум қонсираган оломондай на мантиқни, на инсоф ва диёнатни тан оларди. Шундай қилиб адолат ва ҳақиқат илинжидаги илтижолар саҳрода адашган ёлғиз кишининг фарёдидек бир янгради-ю, совуқ Сибирь қаърига сингиб кетди. Аммо бу абадий эмас, аксинча ҳали айтганимиздек, оққан дарё яна ўзанидан оқиши муқаррар эди. Бу 1991 йили дунё харитасида пайдо бўлган янги суверен давлат — Ўзбекистон Республикаси бундан 8 йил бурун дунёга келган эмас. Бинобарин, халқимиз ўзининг бой, кўп асрлик тарихига эга. Бугунги бизнинг ҳудудда дастлабки мустақил давлат тузилмалари эрамиздан аввалги 1 минг йиллик бошларида пайдо бўлганлиги, айни дамги мустақил давлатимиз эса, халқимизнинг, қолаверса Яратганнинг ўзбекларга инъом этган биринчи Президентининг ақл-заковати ва унинг сиёсатбарорликда тутган салоҳияти билан боғлиқ бўлган тарихий давомийлик эканини бугун ҳеч ким инкор эта олмайди.

(Давоми 2-бетда)

ҚАЛОВИ ТОПИЛДИ

Обизаранг дарёси ўзанида қурилган «Диафрагма» Сариосиё туманидаги икки хўжаликнинг сув муаммосини тўла ҳал этди

Тумандаги «Сўфиён» ва Сафар Кассиров номли ширкат хўжаликлари қўшни Тожикистондан сув олишарди. Сув келадиган «Шодмон-қозоқ» канали Тожикистондаги носоғлом вазият сабаб тозаланмай қўйилгани оқибатида лойқага тўлди. Сув оқмай қўйди. Натижада пахта етиштириладиган чамаси 1000 гектар майдон сувсиз қолди.

ЗАМОН ИЗЛАНГАННИКИ

Нима иш қилиш керак? Икки хўжаликнинг катта экин майдонларидан ташқари, аҳолининг қанчадан-қанча томорқа ерлари сувсиз! Боғ-роғларнинг ҳам аҳволи ёмонлашди. Бусиз ҳам Тожикистон алюмин заводининг заҳар-заққуми кўп меваларни, жумладан ўрик ва анорларимизни қуритгани етмасмиди?..

Туман ва хўжалик раҳбарлари вазиятдан чиқиш, сув муаммосини ҳал қилиш йўлларини қидиришди. Қатор тадбирлар белгиланди.

Даставвал хўжаликлар пахта ўрнига ғалла етиштирадиган бўлдилар. Негаки, ғалла июнь ойигача пишиб етилади. Уни йиғиштириб олгандан сўнг ер шудгорланади. Янги экиш мавсумигача ер дам олади. Майли, шундай бўлсин. Аҳоли томорқаси-чи, ҳовлисидаги ўн-ўн беш туп мевасининг ҳоли нима кечади?

Икки хўжалик ҳудудида ер ости қудуғи қуриш масаласи қўйилди. Оз эмас, 20 та ер ости қудуғи кавланиши керак экан. Аммо маблағ етишмаслиги сабабли ер ости қудуғини қаздириш имкони топилмади. Қолаверса, «Сўфиён» хўжалигида икки ердан кавланган артезан қудуғидан сув чиқмади ҳам.

(Давоми 3-бетда)

МИНГ ҚЎЙЛИ БОЙ

ёки етти марта Ўзбекистон чемпиони БОБОНАЗАР ПОЛВОНнинг мулкдор бўлганлиги ҳақида

Халқаро «Кураш» журналининг таклифи билан ўттизга яқин Бухоро полвонлари ҳақида ёза бошлаганимда, тўғриси, полвон-қаҳрамонларим ҳаёти ҳайратли, кўпчиликка ибрат бўларли воқеа-далилларга бой бўлади, деб ўйламаган эдим. Аввалига истар-истамай бошланган иш, кейинчалик ўзига ром этди: шу кунгача биз ижодкорлар кўниккан сал эринчоқ, ҳафсаласиз муҳитдан бутунлай ўзга — шиддатли, аниқ, соғлом турмуш тарзига дуч келдим. Қандай дейсизми? Мана, ўзингиз ўқиб кўринг.

МУЛК ВА МУЛКДОР ТАЪРИФИ

Ўзининг, сўзининг қадрига етувчи, майдаликлардан баланд, оёғини ерга маҳкам босган обрў-эътиборли йигитларга нисбатан халқ:

— Палончини қаранг, минг қўйли бойдек юрадия! — деб таъриф беради, ҳайратланади, ҳавас қилади.

Назаримда бундай таъриф мулкнинг, бойликнинг ҳам мезони — ўлчови ҳисобланади. Эътибор берсангиз, халқ ҳақиқий бой ва бойликнинг ўрни, сонини майдаламай — бутунича: минг сонига тенглаштиради. Бунда, биринчидан, халқ донишмандлиги акс этса, иккинчидан, мулкнинг қудрати, кўлами уфуриб туради. Илгари, тўғрироғи, октябрь тўнтаришигача ҳеч нарса яширилмай: бор-борича, йўқ-йўғича ўз номи билан айтилган. Фуқарони қўрқув, ҳадик остида тутиб турган социализм шароитида иложи борича мулкни яширишга, мулкдан узоқроқ туришга мажбур эдик. Чунки мулкни инкор этган тузум ўз фуқаросини имкондан, қўл-қанотдан, ташаббусдан айириб, ягона ҳукмронликни ўз қўлига олган, фуқаро умумий оқимдан чиқмай етовга кўникиб яшашга маҳкум эди.

(Давоми 4-бетда)

ШУҲРАТИНГ ПОРЛАСИН ТОКИ БОР ЖАҲОН!

ҲАЁТИМИЗНИНГ БОШ ҚОМУСИ

Дунёдаги барча халқларнинг яхшими, ёмонми, киндик қони тўкилган, аждодларидан авлодларга мерос бўлиб қолган Ватани бор. Бу Ватан замини тоғу-тошми, гиёҳ битмас саҳроми шу ерни Ватан деб билган миллат учун азиз ва муътабардир. Чунки инсон учун она битта бўлганидек, Ватан ҳам ягонадир.

Иймони тугал инсоннинг безовта қалбида Ватанга интиқлик, юрт сеҳрига ошуфталик бир умр оловланиб, маънавий руҳига таскин излайди. Чунки Ватан шу қадар муқаддас ва соғинчлидир.

Гўдак илк бор ризқу-насибасини она кўкрагидан олади. Унинг мурғак танасига она сути билан шаклу шамойил, ақлу фаросат, инсоний гўзаллик сингади. Туғилган заминнинг саховати билан эса инсон она заминнинг тафтини ҳис қилади, орзу — умидларига шу Ватаннинг инояти билан етади.

Ватаннинг эса муқаддас рамзлари бўлади. Жумладан, мамлакатни бошқаришдаги сиёсатни белгиловчи бош Қомус ўша рамзларнинг асосийсидир. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси барча демократик, инсоннинг шахсий ва сиёсий ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи, инсон эркинлигини кафолатловчи, Халқаро талабларга тўла-тўкис жавоб беради.

ИФТИХОР

Инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат барпо этишни кўзлаб, қабул қилинган Конституциямизда республика фуқароларининг муносиб ҳаёт кечиришларини таъминлаш ўз ифодасини топган.

Конституциянинг VII боби 25-моддасида фуқароларнинг шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари ушбу сўзлар билан кафолатланган. «Ҳар ким эркинлик ва шахсий дахлсизлик ҳуқуқига эга. Ҳеч ким қонунга асосланмаган ҳолда ҳибсга олиниши ёки қамоқда сақланиши мумкин эмас».

Конституция бу мамлакатнинг давлатчилигини, халқнинг яшаш тарзини, ички ва ташқи сиёсатини белгиловчи ҳуқуқий, ижтимоий, сиёсий, маданий-маърифий жабҳалардаги йўналишни кўрсатувчи асосий қонундир.

Унга оғишмай амал қилиш орқали, мамлакат тараққиётини, халқнинг фаровон турмушини барпо қилиш мумкин. Амалиётда қабул қилинаётган қонун ёки бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар Конституциянинг меъёрларига ва қоидаларига зид келиши мумкин. эмас. Давлат, унинг органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмалари, фуқаролар фақат Конституцияга ва қонунларга мувофиқ иш кўришлари шарт ва мажбурийдир. Конституциянинг III боби 16-моддасида қайд этилганидек, «Конституциянинг бирорта қоидаси Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқ ва манфаатларига зарар етказадиган тарзда талқин этилиши мумкин эмас».

Ҳозир мамлакатимизда бозор иқтисодиётига ўтганлигимиз муносабати билан турли мулкчилик кўринишлари пайдо бўлди. Қонунларга зид келмайдиган фаолият билан шуғулланган тадбиркорлар сони ортиб бораётир. Демак, бу мулкдорлар синфининг пайдо бўлишига турткн бермоқда. Фуқароларнинг иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлари эса Конституцияда ва амалдаги қонунларда тўла-тўкис кафолатланган. Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли. Уларнинг ҳалол йўл билан бойлик орттиришларига ҳеч қандай тўсқинлик қилинмайди. Шунингдек уларнинг мерос ҳуқуқлари ҳам қонун билан кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясида биз — прокуратура ходимларининг фаолияти ҳам аниқ белгилаб берилган.

Конституциянинг XXIV боби 120-моддасида «Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари ўз ваколатларини ҳар қандай давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахслардан мустақил ҳолда, фақат қонунга бўйсуниб амалга оширадилар» деб аниқ ёзиб қўйилган. Биз ўз фаолиятимизда мана шу қоидага қатъий риоя этишга ҳаракат қиламиз.

Музаффар МУҲАММАДЖОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси тергов бош бошқармасининг катта прокурори, 1-даражали юрист.

«Давлат фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустаҳкамланган ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлайди».
(Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, 43-модда).

ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ АСОСИ

Назаримда Конститутциямизда инсоннинг жамиятдаги мавқеи, шаъни ва қадр-қиммати тўла ўз аксини топган. Тўғри, собиқ иттифоқ конституциясида ҳам шунга ўхшаган гаплар бўларди. Фақат, унга қоғозлардагина риоя қилинарди. Жамиятда қўлини қаёққа узатса етадиган, амалдорлар синфи бўларди, улар учун қонунларни четлаб ўтиш одати, айтганлари айтган, деганлари деган эди. Шунингдек, ҳеч қандай амали бўлмаган ишчи, колхозчи дегандек «қора халқ» бўлиб, қонунлар асосан шулар учун, шуларни «тўс-тўполонсиз» ушлаб туриш учун хизмат қиларди.

Оллоҳга шукр, мустақил бўлдик. Эркин, демократик ҳуқуқий давлат қуряпмиз. Эндиликда бош қомусимизда белгилаб қўйилганидек барча фуқаролар жинси, ирқи, миллати, тили ва дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди ва шахси, мавқеидан қатъий назар қонун олдида тенг. Ижтимоий адолат ҳар соҳада устивор йўналиш касб этиб боряпти. Инсон деган номнинг улуғворлиги Конституциямизда ўз аксини топган.

Газета берган имкониятдан фойдаланиб, барча ватандошларимни 8 декабр Конституция куни билан қизғин табриклайман. Уларга тинчлик, соғлиқ, омонлик ҳамиша ёр бўлсин, дея тилак билдираман.

Шарифжон ИСОҚОВ,
Наманган туманидаги «Ғайрат» жамоа хўжалиги пахтачилик бригадаси бошлиғи.

Конституциямизнинг 36-моддасида «Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли...» дейилади. Бу ҳам буюк истиқлол шарофати. Ахир, кечагина эмасмиди, бирор киши машина олса «қаердан олдинг?» дея суриштиришгани? Ҳатто, кишилар дурустроқ уй-жой қуришга ҳам ҳайиқиб туришарди.

МУЛКДОРЛИК ТУЙҒУСИ

Энди эса мустақил юртимизда мулкдорлар синфи шаклланяпти, ҳатто бу қонун йўли билан кафолатланган. Бу бежиз эмас, одамлар бой бўлсагина жамият бой бўлади. Жамият тараққий этади. Буни ўз юртимиз мисолида яққол кўришимиз мумкин. Мустақилликка эришганимиз ўтган саккиз йил ичида шаҳар, қишлоқларимиз қиёфаси таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Янги маҳаллалар, қишлоқ гузарлари, мактаблар, болалар боғчалари, шифохоналар қад ростлади. Қўшма корхоналар, кичик корхоналар, маданий-маиший бинолар барпо бўлди. Буларнинг кўп қисмини юртимиз сармоядорлари, тадбиркор, фидокор инсонлар бунёд этмоқдалар.

Муҳаммаджон МАНАЗАРОВ,
Фарғона вилояти, Бағдод туманидаги фермер хўжалиги бошлиғи.

МАМЛАКАТ ИСТИҚБОЛИ ВА ИҚБОЛИНИ КЎЗЛАБ

5 ДЕКАБРЬ КУНИ САЙЛОВЧИЛАР КЕЛАЖАГИМИЗГА КАТТА УМИД ВА ИШОНЧ БИЛАН ОВОЗ БЕРДИЛАР

Мамлакатимиз ва халқимиз ҳуқуқий демократик, ҳақиқий фуқаролик жамияти барпо этиш йўлида яна бир муҳим қадам ташлади. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайловлар Конституциямизда белгилаб берилган ҳуқуқ ва эркинликлар, демократик тамойиллар асосида юксак уюшқоқлик ва юқори савияда ўтди. Вилоятлардан олинаётган хабарлар шундан далолат бермоқда.

ТОШКЕНТ. Оҳангарон маиший хизмат коллежи биносида жойлашган 9-сайлов участкаси эрта тонгданоқ сайловчилар билан гавжум бўлди. Ҳар икки соатда тегишли округ сайлов комиссиясига ҳисобот бериб турилди. Овоз бериш жойи ва хоналарининг яхши жиҳозлангани сайловчиларни мамнун этди.

Пойтахт вилоятида рўйхатга олинган 1 миллион 188 минг сайловчининг 90,8 фоизи овоз беришда иштирок этди. Тошкент, Оққўрғон, Паркент, Оҳангарон туманларида сайловчилар фаоллиги айниқса юқори бўлди.

НУКУС. Элликқалъа туманидаги «Қирққиз» овулида истиқомат қилувчи қирқдан ортиқ невара, чевара ва эвараларнинг суюқли бувиси, 117 ёшни қаршилаётган Ўғилсафар момо Ражабова фарзандлари қуршовида сайлов участкасига келди. Уни илиқ ва самимий қарши олган сайлов комиссияси аъзолари момога учта бюллетень беришди. Табаррук момо Олий Мажлис, Жўқорғи Кенгес ва маҳаллий кенгашга депутатликка номзодлар учун овоз бериб бўлгач, шундай деди:

— Мен бугун эл-юртимнинг тинчлиги ва осойишталиги, севимли фарзандларим, невара ва чевараларимнинг турмуши янада фаровон, дастурхони тўкин бўлиши учун овоз бердим.

Қорақалпоғистон Республикасида Олий Мажлис, Жўқорғи Кенгес ва маҳаллий кенгашларга сайловлар юқори савияда уюшқоқлик билан ўтди.

Оролбўйининг қарийб 750 минг фуқароси Олий Мажлис, Жўқорғи Кенгес ва маҳаллий кенгашлар депутатлигига энг муносиб номзодлар учун овоз берди.

САМАРҚАНД. Вилоятда сайловлар бутун мамлакатимиздаги каби демократик тамойиллар асосида кўтаринки руҳда, адолатли ва эркинлик вазиятида ўтди. Сайловчилар, айниқса ёшларнинг сиёсий онги ва фаоллиги ўсганлигини кўрсатди.

Дастлабки маълумотларга қараганда, вилоятда сайловда 1 миллион 300 мингдан зиёд киши, яъни сайловчиларнинг 93 фоиздан кўпроғи қатнашди.

ЖИЗЗАХ. Вилоятдаги барча сайлов участкалари эрта тонгданоқ одамлар билан гавжум бўлди. Бу ерга келган ҳар бир сайловчи ўзи танлаган номзодга овоз бериш учун сайлов қутилари ёнига келди. Соат 11 бўлмасданоқ рўйхатдан ўтган 453 минг сайловчининг 77 фоизи овоз бериб улгурди.

Вилоятдаги Ўзбекистон Олий Мажлисига сайлов ўтказувчи 9 та, халқ депутатлари вилоят кенгашига сайлов ўтказувчи 57 та, шаҳар ва туман кенгашларига сайлов ўтказувчи 332 та округда сайловлар демократик тамойиллар асосида ўтди.

АНДИЖОН. Вилоят шаҳар ва туманларида, қишлоқларида сайловлар эрта тонгданоқ анъанавий байрамлардагидек карнай ва сурнай садолари остида бошланди. Барча сайлов участкаларининг эшиклари кенг очилди. Танлаш имконига эга бўлган ҳар бир сайловчи ўзи мақбул топган номзод учун овоз берди. Сайловда рўйхатга олинган сайловчиларнинг 97 фоиздан кўпроғи иштирок этди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, вилоят тарихида илк бор сайловларда хорижлик кузатувчилар иштирок этди. АҚШдан келган Алоно Купер ва Даниэл Бескоф Андижон шаҳрида, Избоскан ва Андижон туманларидаги сайлов участкаларида бўлиб, фуқаролар фаоллиги, танлаш имконига эга бўлган сайловчиларнинг ўзлари сайлаётган депутатларга ишончи юксаклигини алоҳида таъкидлади.

БУХОРО. Соат миллари олтига яқинлашганда шаҳардаги 66-сайлов участкасига саксон ёшни қоралаб қолган уруш ва меҳнат фахрийси Жамол ота Қўзиев кириб келди.

— Мен ўзим лозим топган номзодлар учун биринчи бўлиб овоз бериш ниятида бу ерга келдим, — деди у. — Мамлакатимиз Президентлиги сайловида Ислом Каримов учун ҳам биринчи бўлиб овоз беришни кўнглимга тугиб қўйдим. Мен ўзим овоз бераётган номзодлар эл-юртимиз манфаатларини кўзлаб фаолият кўрсатишига ишонаман.

ФАРҒОНА. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва маҳаллий кенгашларга сайловлар вилоят, шаҳар ва туманларида ҳам сайловчиларнинг фаол иштирокида ўтди. Улар депутатликка номзоди кўрсатилганлардан энг муносибини сайлаш учун эрта тонгданоқ сайлов қутилари ёнига келди.

— Сайловлар халқ ўз хоҳиш-иродасини ифода этадиган кун, — дейди сайловчи Ф. Жамилов. — Сайловлар демократик тамойиллар асосида холислик ва ошкоралик вазиятида ўтмоқда. Бу галги сайловлар бизни ўйлашга, фикрлашга, танлашга ўргатди. Ахир, бир депутатлик ўрнига етти нафаргача номзоддан муносибини танлай олиш лозим эди.

Шуни айтиш керакки, вилоятдаги барча сайлов участкаларида куннинг биринчи ярмидаёқ сайловчиларнинг аксарияти ўз фуқаролик бурчини бажарди.

ҚАРШИ. 5 декабрь куни Қашқадарё вилоятида ҳам фуқаролар эрта тонгданоқ сайлов участкалари томон ошиқди. Олий Мажлис, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайлов ўтказувчи сайлов округлари ва участкалари сайловчилар билан гавжум бўлди.

Дастлабки маълумотларга қараганда, сайловда сайловчиларнинг 90 фоиздан кўпроғи қатнашган. Шуни айтиш керакки, Олий Мажлис депутатлигига сайлов ўтказувчи йигирмата сайлов округининг бештасида номзодлар етарли овоз ололмади. Энди бу округларда қайта сайлов ўтказилади. Умуман, вилоятда Ўзбекистон Олий Мажлиси ва маҳаллий кенгашларга сайловлар юксак талабчанлик ва масъулият руҳида ўтди. Сайловчилар эл-юртга муносиб номзодларни депутатликка сайлади.

ТЕРМИЗ. Шаҳардаги Ўзбекистон Олий Мажлисига сайлов ўтказувчи 139-сайлов округининг 221-сайлов участкаси эрта тонгданоқ сайловчилар билан гавжум бўлди. Бу ерда эрталаб соат 10 гача 2 минг 400 нафар сайловчидан 740 нафари овоз бериб бўлди.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайловларда фуқароларимиз қалб амри, хоҳиш-иродаси билан Ватан ободлиги, юрт келажаги, одамлар бахт-саодатини кўзлаб муносиб номзодлар учун, нурли эртамиз учун овоз бердилар.

(ЎзА).

МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

Дастлабки маълумотларга қараганда, сайловда сайловчиларнинг 96 фоизи иштирок этган. Ғайриқонуний ҳодисалар кузатилмади. 60та сайлов округида қайтадан, яъни иккинчи тур сайловлари ўтказилади. Бу ҳам улкан сиёсий тадбирнинг нечоғли қизғин ўтганидан далолат беради.

ҚУВОНЧИМНИНГ ЧЕКИ ЙЎҚ

Республикамиз Конституцияси қабул қилинганига 7 йил тўлди. Бу тарих олдида катта давр эмас. Лекин шу қисқа фурсатда аҳолини кучли ижтимоий ҳимоя қилиш давлат ривожланишининг асосий тамойилларидан бирига айланди. Бунинг сабаби шундаки, Конституциямизда инсоннинг инсондек яшаши, меҳнат қилиши, дам олиши, барчабарчаси кафолатланган.

Мактабда ўзбек тили ва адабиёти фанидан 27 йилдан буён дарс бераман. Турмуш ўртоғим билан 4 нафар фарзандимизни ҳалол меҳнатимиз эвазига тарбиялаяпмиз.

Айниқса, мустақиллик чинакамига бахт, эркинлик ва ҳурликни туҳфа этди. Эҳтимол, бу гапларим кимларгадир баландпарвоз туюлар. Лекин мен мактабда самарали меҳнат қилганим эвазига туман ва вилоят халқ таълими томонидан рағбатлантирилиб, тақдирланиб борилаётганим, ўқувчиларим ва фарзандларим кўз ўнгимда камолга етишиб, бахтли замонага шукрона келтиришаётгани айни ҳақиқат-ку.

Хулоса қилиб айтганда, қомусимиз бизнинг яхши яшашимизга кафолат яратиб берган. Шу боис эртанги байрамни дилда қувонч, фахр ҳисси ила кутиб олсак арзийди.

Мен учун ҳам қарз, ҳам фарз.

Улмоной ЛАПАСОВА,
Челак туманидаги 2-ўрта мактаб ўқитувчиси.

ИСТИҚЛОЛ ШАРОФАТИ

Бизнинг қонунчилигимизнинг илдизлари узоқ ўтмишга — Мовароуннаҳр заминида ҳукм сурган қадимий давлатларнинг давлатчилик қонунларига бориб тақалади. Чунончи «Қутадғу билиг», «Темур тузуклари» ва ундан кейинги ёзилган асарларда ҳам муҳим қонун-қоидалар, давлат сиёсатида иш юритиш дастурлари келтирилганки, шубҳасиз, улардан кўз юмиб ўтолмаймиз. Зеро, биз буни Ўзбекистон Конституциясининг муқаддимасида ёзилган сўзлардан ҳам англай оламиз.

«Ўзбек давлатчилиги ривожининг тарихий тажрибасига таяниб қабул қилинди».

Аммо, Туркистон ўлкасида чор Россиясининг ҳукмронлиги ўрнатилгандан кейин миллий давлат йўқ қилиниб, ҳокимият Россия қонунлари асосида бошқарилди. Бу мустамлакачилик ўлкада зулмнинг тобора кучайиб боришини таъминлади.

1990 йил июнида бўлиб ўтган Олий Кенгашнинг иккинчи сессиясида Президентимиз И. А. Каримов раислигида 64 кишидан иборат Конституция комиссияси ташкил этилди. Тақдир Президентимиз зиммасига жамиятнинг мураккаб ички ва ташқи сиёсий шароитда ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва давлат-ҳуқуқ масалаларини ҳал қилишга даъват этилган жамиятнинг қайта ўзгартирувчиси бўлишдек ниҳоятда оғир вазифани юклади, у ҳам бўлса республиканинг давлат мустақиллигини таъминлаш ва унинг Конституциясини қабул қилиш эди. Конституция комиссияси 1991 йил

ФАХР

апрелда бевосита Конституция лойиҳаси устида ишлай бошлади. Қомусимиз лойиҳаси 1992 йил 26 сентябрда 127-моддада умумхалқ муҳокамаси учун матбуотда эълон қилишга қарор қилинди, ва бу конституциянинг дунёга келишида муҳим босқич бўлди.

Конституция қонунлар мажмуи эмас, у ягона ғоя, маънавият, миллий ғурур, Ватанни севиш, каби мантиқ билан йўғрилган яхлит ва буткул бир ҳужжат, мустақиллик маҳсулидир, Ўзбекистон Республикаси Президенти Конституцияни «демократик қомус, у ўзининг туб моҳияти, фалсафаси, ғоясига кўра янги ҳужжатдир. Унда коммунистик мафкура, синфийликдан асар ҳам йўқ. Жамики дунёвий неъматлар орасида энг улуғи — инсон деган фикрни илгари сурдик ва шу асосда «фуқаро — жамият — давлат» ўртасидаги ўзаро муносабатнинг оқилона ҳуқуқий ечимини топишга интилдик» дея таъкидладилар. Шу билан бирга «Давлатимизнинг келажаги, халқимизнинг тақдири, — деди Президент, — кўп жиҳатдан Конституциямиз қандай бўлишига боғлиқ». Давлатимиз раҳбарининг кўрсатмалари ва бевосита раҳнамолигида Конституция лойиҳаси устида «икки йил давомида ишланди, икки ярим ой мобайнида халқ муҳокамасидан ўтди, халқнинг фикр хазинаси дурдоналари билан бойитилди, сайқал топди».

Шу тариқа 1992 йил 8 декабрда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинди.

Конституция ўзининг тузилиши, йўналиши, мазмуни жиҳатидан Ўзбекистон ҳудудида шу вақтга қадар амал қилиб келган Конституциялардан принципиал равишда фарқ қилади. Конституциянинг дастлабки моддасидан тортиб то охирги моддасига қадар у мустақиллик ғояси билан йўғрилган.

Ғ. СИРОЖОВ,
Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг қонунчилик бошқармаси бўлим бошлиғи.

ЛАҲЗАЛАР ҚАДРИ

Маълумки, Тошкент вилояти педагогика билим юрти етук, малакали мутахассислар тайёрлаб берадиган масканлардан бири. У Қорасув даҳасида жойлашган. 800 нафар йигит-қизни жам қилган мазкур билим юртида 70дан зиёд педагог мутахассис илму урфон нурларини сочишмоқда. Бу ерда ҳуқуқи билим асосларини ўргатиш ва ўрганиш қай аҳволда? Бўлғуси педагогларнинг қомусимиз ҳақидаги тушунчаларини бойитиш учун дарс жараёнида нималар қилинмоқда?

Тарих фани ўқитувчиси, назокатли ва дилбар аёл Саломат Қурбонованинг бир соатлик дарсида иштирок этарканмиз, масаланинг ана шу жиҳатларига эътиборни қаратдик.

Кенг ва ёруғ хона бўйлаб улуғвор мусиқа — Давлат мадҳияси янгради. Барча оёққа қалқди. Кўзларда фахр, ифтихор туйғулари балқди. Гўё бу жарангдор мусиқа чолғу асбобларининг зарбидан эмас, она юртга меҳр-муҳаббат билан тўлиб-тошган ўқувчиларнинг юраги зарбидан таралаётгандек эди.

СУРУР

Мадҳия интиҳосида синф бир лаҳза сув қуйгандек жим-жит бўлиб қолди. Ўқувчилар ҳаяжону, қувонч туйғуларига чулғаниб жойларига ўтиришди. Ўқитувчи Саломат Қурбонова дарсни бошлашга чоғланди. Бугунги сабоқ ҳар кунгисидан фарқлироқ эканлигини ўқувчилар дарҳол илғашди.

— Бугун биз, — гап бошлади Саломат опа ўқувчиларга табассум билан боқаркан, — Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ҳақида суҳбатлашамиз. Сизларга жуда яхши маълумки, бундан роппа-роса етти йил аввал мустақил юртимиз ўз асосий Қонунига эга бўлганди. Бироқ, бу жараён осон кечмади.

Мана, етти йил вақт ўтди. Хўш, Конституциямиз бизга нималар берди? Сиз ўз ҳақ-ҳуқуқларингиз нимадан иборат эканлигини биласизми?

Хонада жонланиш сезилди. Талабалар ташланган саволга мос жавоб топишга урина бошлашди. Истараси иссиқ бир қиз қўл кўтариб, сўзга изн сўради. Ўқитувчи унга рухсат берди.

— Биз илм олиш ҳуқуқига эгамиз.

— Яна кимда қандай фикрлар бор?

— Бизга берилган матбуот эркинлиги газета, журнал, радио, телевидениеда ўз фикрларимизни очиқ-ойдин изҳор этишга имкон яратди.

— Марҳамат!

— Ўзбек халқи жаҳонда озод ва эркиндир.

Талабаларнинг қайдлари жонли суҳбатга уланиб кетди. Ҳар ким Конституцияни, ундаги боб ва моддаларни ўз билганича шарҳларди.

Саломат опа енгил нафас олди. Дарс ниҳоясига етди. У ўқувчиларда фикр, мунозара уйғота олганидан хурсанд эди. Демак, уринишлари зое кетмади.

Бизнинг хулоса: Билим юртининг илмий бўлим мудири, Хайрулла Саъдуллаевнинг Саломат Қурбонова ҳақидаги холис таърифи хаёлимдан ўтди: «Дарслари жонли, талабани мушоҳадага ундайди. Тарих фанидан сабоқ беради. Бир соатлик дарсни йирик бир асарга айлантира оладиган муаллима». Шундайлар орамизда кўп бўлсин!

Улуғбек ЖУМАЕВ

ФАРОВОНЛИК КАФОЛАТИ

(Боши 1-бетда)

XX аср поёнига етаётган бир даврда ўз сиёсий мустақиллигини тинч йўл билан **қўлга киритган давлатимиз, ривожланиш ва ижтимоий муносабатларни янгилаш йўлига қадам қўйди.** Бадиий ифода ила айтганда «Бир карвон йўлга тушди ва 8 йилдан кўпроқ йўл босди». Хўш, энди айтинг-чи, бу илк қадамлар кимнинг эсидан чиқади дейсиз. Демак, янги тарихга асос солинди. Худди шунингдек, 1992 йил 8 декабрда бўлган ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессияси ўзбек халқининг ҳеч эсидан чиқмайди. Чунки шу куни Ўзбекистон халқи инсон ҳуқуқларига ва давлат суверенитети ғояларига содиқлигини тантанали равишда эълон қилди. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қарор топди. Биз бу шукуҳли дамларни неча юз йиллаб кутган эдик. мана эртага халқимиз Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 7 йиллигини ҳам нишонлайди. Эътироф этиш керакки, бу қисқа вақт ичида мустақил республикамизнинг давлат қурилиши соҳасида рўй берган жараёнларни, ўзгаришларни, йўл қўйилган хатоларни тузатишимиз, қўлга киритилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш ана шу Конституциямиз асосида амалга ошириб келинмоқда. Бундан ташқари жаҳонда тан олинган ҳокимият бўлиниши нуқтаи назаридан марказий давлат органлари тизимини вужудга келтириш ва такомиллаштириш ана шу ягона қомус асносида мустаҳкамланди. Зеро, давлат қурилишидаги реал демократизмни унинг ижтимоий-сиёсий йўлини белгилашда, умуминсоний қадриятларнинг шак-шубҳасиз устиворлигини тасдиқловчи омил ҳам унинг ўзи. У жамият аъзоларининг тенглигини қайд этди. Уларга кафолатлар берди. Хоҳ раҳбардир, хоҳ оддий ишчидир, улар амалда тенг, шу халқнинг вакиллари эканлигини қонуний тан олди.

Бош қомусни варақлаймиз. Ундаги мана бу бандларни ўқиймиз-у республикамизда истиқомат қилаётган ҳар бир фуқаронинг энг олий орзуси ушалганига гувоҳ бўламиз.

«Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар қонун олдида тенгдирлар (V боб, 18-модда).

Кўриниб турибдики, Конституциямизнинг асосий моҳияти инсонга муносиб ҳаёт шароитларини яратиш, уни бахтли қилишга интилишдан иборатдир.

Ўз навбатида **«Давлат ўз фаолиятини инсон ва жамият фаровонлигини кўзлаб, ижтимоий адолат ва қонунийлик принциплари асосида амалга оширади** (II боб, 14-модда). Қонунлар эса Конституциянинг бир бўлаги, яъни: **«Бирорта ҳам қонун ёки бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжат Конституция нормалари ва қоидаларига зид келиши мумкин эмас» (III боб, 16-модда).**

Тадбиркорлик тўғрисидаги қонунда тадбиркор, ўз меҳнатидангина эмас, балки ёлланма меҳнатдан ҳам фойдаланиш имконияти кафолатлаб берилган. Тадбиркор қонунларда таъқиқланмаган барча фаолиятларни амалга ошириши мумкин. Чунки тадбиркорлик - бу фойда олиш мақсадида таваккалчилик асосида ўз фаолиятини ишлаб чиқариш ёки ноишлаб чиқариш, иқтисод билан боғлиқ ҳолда амалга ошириладиган фаолиятдир. Шу маънода тадбиркор киши ўз мулкий жавобгарлиги доирасидаги ташаббус, иқтисодий ва ҳуқуқий муносабатларга киришади. Бу муносабатларнинг чегараси эса мулкдор ёки хўжаликни тўлиқ бошқарувчи субъект томонидан ҳаракатдаги қонунларга асосан бошланади.

Қонунга кўра бундан буён тадбиркор ўз фаолиятининг маҳсулини тақсимлашда мустақил, ўзига тегишли мол-мулкдан эркин фойдаланиш ҳуқуқига эга. Шунингдек, бу қонун тадбиркорга ўз ишлаб чиқаришини ривожлантириш билан бирга ҳаракатдаги турли мулк шаклларидан ва хўжалик юритиш усулларидан фойдаланиш ҳуқуқини беради. Фақат у молия идоралари ҳузурида ҳисоб бериши мумкин. Бу Конституциямизда қуйидагича ифодаланган:

«Бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этади. Давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқлигини ҳисобга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баб-баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди.

Хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби дахлсиз ва давлат ҳимоясидадир» (XII боб, 53-модда).

Гапни мухтасар айтганда Бош Қомус қарор топгандан сўнг **мамлакатимизнинг кўпмиллатли халқи — Ўзбекистон келажаги буюк давлат, деган жипслаштирувчи ғояни қабул қилди.** Хуллас, Ўзбекистонда ижтимоий ва сиёсий барқарорлик йўли танлаб олинди. Илло, шу йўлдан адашмайлик.

Саййид ОЛИМ

ХОРАЗМНИНГ ҚИРМИЗИ «ОЛТИН»И

Яхши кунда кувончли хабар эшитиш накадар завкли.

Мамлакатимиз халқи эндигина қад тиклаётган ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятининг намойиши кўз-кўз қилинадиган (Конституция куни, сайловлар арафаси) қизғин ва мазмунли кунларни бошидан кечираётган бир пайтда севинчли бир хабар қанот ёзди: Давлатга пахта, пилла буғдой сотиш бўйича олган шартномавий топшириқларини барвақт уддалаган Хоразмлик аҳдида собит деҳқонлар давлатга шоли етказиб бериш юзасидан белгиланган режани ҳам муваффақиятли ўринлади. 30 минг гектар майдонга уруғ қадаган «қирмизи дон» соҳиблари бу йил давлатга 70 минг икки юз тоннадан зиёд шоли етказиб берди. Ҳосилдорлик 41 центнерни ташкил этди.

Уйилган шоли хирмонига 13 минг 800 тоннадан ошиқ ҳосил тўккан Гурлан тумани, 8 минг 700 тоннага яқин шоли топширган Хонқа, 6 минг тоннадан кўпроқ маҳсулот сотган Урганч, Боғот тумани шоликорлари меҳнат ғалабасиға муносиб улушларини қўшдилар...

ШОЛИСИ БОР ХЎЖАЛИК - БОЙ ХЎЖАЛИК

Меҳнат ғалабаси арафасида шоличиликда салмоқдор Гурлан туманининг Гулистон жамоа хўжалиги сари йўл оларканман, хаёлим узоқларга парвоз этди: 1996 йил азиз Ватан — Ўзбекистонни бир қаламкаш сифатида мадҳ этишни кўнгилга тугиб, Республика бўйлаб сафарга отландим. Шунда бир нарсага қойил қолдимки, қай вилоят, туманда бўлмай, ўртага ош келса, Хоразм гуручидан гап очилади. Кўқон бозоридами, Денов, Қарши, Сирдарё, Жиззахдами, хуллас, шимолий воҳа гуручига талаб катта эканлигининг гувоҳи бўлган эдим. Ўзимча ғурурланган ҳам бўлдим бундан...

Сафардан қайтишим биланоқ бу сирдан воқиф бўлиш мақсадида вилоят қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси уруғчилик бўлими бошлиғи Каримбой Назаров билан учрашдим.

— Хоразм гуручи сифати тўйимлилиги жиҳатидан Республикада олдинги ўринда туради, — дея гап бошлади у, — Негаки, дарё бўйи атрофларидаги ер майдонларининг ўз хусусияти бор, тупроғи алоҳидалиги билан ажралиб туради, ер ости сувлари жуда яқин... «Авангард» навли гуручимизнинг паловини емабсиз, дунёга келмапсиз. Қиёмига етказиб пиширилган ошнинг ширасидан, еган кишининг лаблари ёпишиб қолмаса, менинг ютқизганим. Қалориясини айтмайсизми. Ундан тўйиб еган одам бир сутка давомида иш қобилиятини йўқотмайди. Айниқса, Гурлан, Янгибозор, Хонқа, Боғот туманларининг юқорида айтилган зоналарида етказилган «қирмизи дон»нинг сифати аъло бўлади. Шунинг учун ҳам деҳқонларимиз шу экинга меҳр қўйишган, уни экиш, парвариш қилиш технологиясини ҳам тобора яхши эгаллаб олишяпти. Ахир бу мўл-кўл даромад манбаи, обрў-эътибор дегани!

Жамоа хўжаликлари сектори ва аҳоли томорқалари биргаликда жорий йилда вилоятда 200 минг тоннага яқин шоли ишлаб чиқилади.

Шоличилик ҳамма вақт фойдали соҳа бўлиб келган. Ҳар килограммига 50 сўмдан ҳақ тўланганда, фақат давлатга сотилган маҳсулот ҳисобига вилоят бўйича кўзланган даромад қарийиб 3 миллиард 290 минг сўмни ташкил қилади. Шу жумладан, Гурлан тумани шоликорлари 650 миллион сўм, Хонқа тумани 405 миллион, Боғот тумани «қирмизи дон» ижодкорлари 371 миллион сўм даромад қиладилар. Натижада хўжаликларнинг иқтисодий аҳволи кўтарилади. Келган маблағлар ҳисобига янги техника, ёқилғи-мойлаш материаллар, минерал ўғитлар харид қилиш имкониятига эга бўладилар.

ТАҲЛИЛ

«Шолинг бор-мулкинг бор. Мулкинг бор-пулинг-валютанг бор» деганларидек, хоразмликлар шолини «Хазинадаги олтин» дея бежиз айтишмайди.

ҚОРАЧЎЛНИНГ БУГУНИ

Ширин хаёллар оғушида «Гулистон» худудига кириб борганимни ҳам билмабман. Жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Ўрозбой Юсуповни машина-тракторлар саройи олдида фаоллар билан йиғилишиб турган холда учратдим.

Саломлашдик. Ўрим-йиғим авжида пайтда ҳаммавақт ҳам техника муаммоси кўндаланг келади. Далада тиним билмай елиб ишлаётган комбайнчиларнинг, машиналарнинг аҳволи иш унуми борасида тўлиқ маълумотга эга бўлиб кейинги иш режаларини мутахассис — «вакил»ларга етказиб аниқ топшириқлар бергачгина Ўрозбой мен билан сўзлашишга вақт ажрата олди.

Гапни мен бошладим: — Бу йил туманингизда 5648 гектар майдонга шоли экилган. Туман аҳли 13 минг 463 тонна шоли хирмонини бунёд этиб, вилоятда биринчилар қаторида шартнома режасини уддалаган. Бу ҳақда туман ҳокими Раҳимбой Матрасулов билан бафуржа гапиришдик. Шунингдек, ҳоким, гурланликлар ютуғида ҳудуддаги «Янгиобод», «Намуна», «Амударё» ва «Қорақалпоғистон» жамоа хўжаликлари шоликорларининг қўшган ҳиссалари ҳақида гапирди-ю, лекин туманда шоли етказадиган хўжаликлар ичида сиз — гулистонликларнинг салмоғингиз баланд эканлигига урғу берди ва сиз бир учрашишим лозимлигини маслаҳат қилди.

— Хуш келибсиз, — деди ёш раис мени қишлоқ маркази томон олиб борадиган катта йўлга бошларкан, — билсангиз керак, «Гулистон» вилоятнинг энг чекка-шимолий хўжаликларидан бири. Жамоа ерларининг бир томони Қорақалпоғистон, иккинчи томони Туркманистон республикаси ерлари билан туташ... Қишлоғимизнинг номи ҳам «Гулистон». Инсон қўли гул дегани ҳақ гап экан. Бир вақтлари, бундан 70—80 йиллар илгари, мана шу атроф одам боласи бормайдиган чўлистон дер эканлар.

Дастлаб бу манзилга ўзбек йигити Эргалиев Ҳайит, туркман Омонов Онна, корейс миллати вакили Хингича бобо каби қозоқ, қорақалпоқ, ва бошқа миллатлардан иборат 10—15 оила кўчиб келиб, белни маҳкам боғлаб, енг шимариб қора чўл билан олиша кетишибди. Яхши ният билан «Гулистон» деб атаб ариқ қазишиб, бўз ерларга сув таратишибди, экин экишибди, аста-секинлик билан манзарали, сўнг мевали дарахтлар ўстиришибди...

Шунингдек, ерлар очилиб, кенгайиб, янги қишлоқ жамол кўрсата бошлапти. Бу манзилга яхши умидлар билан кўчиб келувчилар сони ҳам тобора ошиб борипти. Кўриб турибсизки, бугунги кунга келиб, Қора чўл ўрнида 14 миллат вакилларининг ҳамжиҳатлигида 6247 нафар аҳолисига эга бўлган (1211 оилали), қарийиб барча қулайликларга эга бўлган чиройлиғина қишлоқ пайдо бўлипти.

«КУКСИ»МИ ЁКИ ПАЛОВ?

Қишлоқ бозорини айланиб, жамоа хўжалиги маданият саройини, ўйингоҳини томоша қилиб, равон асфальт кўчаларини сайр этиб, хўжаликнинг шинамгина меҳмонхонасига қўндик. Бу ерда мендан бошқа 3—4 меҳмон ҳам бор экан. Пиёлаларга чой қуйилди.

— Тушликка дастлаб нима келтирай, — деди корейс қизи Хоразм шевасида, — «Кукси»данми ёки паловдан?

— «Кукси»нгиз нимаси? - дедим ҳазиломуз, билмасликка олиб.

— Корейс халқининг миллий таоми-да, - жавоб берди қиз.

— «Кукси» келтиринг, — деди меҳмонлардан бири.

— Ошпаз қизимиз анойи пазандалардан эмас: истасангиз палов, хоҳласангиз «Кукси», сўрасангиз «бешбармоқ»ми, «тўғрама»ми ҳаммасига устаси фаранг, — деди раис чинакамига.

«Кукси»дан сўнг дастурхонга палов тортилди...

Мени хаёл олиб қочди: Қишлоқнинг «Ким Сергей Тимофеевич» номи билан юритиладиган кўчасидан ўтганимда таажжуб қилганман. Бир қаторасига ўзбек, туркман, корейс, қозоқ, молдован... қўни-қўшни.

Қизиқ-а, тўй-маъракаларга қайси миллат бўлишидан қатъий назар, таклиф қилишади. Ҳамма боради. Ҳар бир миллат тадбирини ўз таомилига кўра ўтказаркан. Таклиф қилинганлар эса, ўз миллатининг урф-одатича, совға-саломми, гулми, бошқа бир тўёнами, олиб боришади.

Туркман қизи корейс йигитига турмушга чиққанда, ёки ўзбек йигити қозоқ қизига уйланган холда-чи, қай таомилга амал қиларканлар?

Бунинг ҳам бошқача мазмуни, гўзаллиги бор. Билишни истасангиз тўйга ташриф қилинг, роса маза қиласиз!

Мен миллий маънавиятимизнинг асосларидан бири-умуминсоний қадриятлар парвозини шу қишлоқда кўргандай бўлдим.

ОМБОРДА ДОН, САВАТДА НОН

Дастурхон атрофида раисни гапга тутдим:

— Хўжалигингиз иқтисодиёти, режаларингиз ҳақида қисқагина сўзлаб берсангиз, «Қишлоқ ҳаёти» учун?

— Хўп бўлади. 3500 гектар майдонда деҳқончилик қиламиз. Шундан 1660 гектарига шоли, 770 гектарига пахта, 200 гектарига қанд лавлаги, 119 гектар майдонга буғдой эккан эдик. Барчаси бўйича шартномавий режаларимиз бажарилди. Пахта ишлаб чиқаришдан олинган умумий даромад 74 миллион сўмни, буғдойдан 24, қанд лавлагидан эса 30 миллион сўм даромад олиняпти. Асосий тармоқ шоличиликдан қиладиган умумий даромадимиз 300 миллион сўмга тенг бўлиб, соф фойда 55 миллион сўмни ташкил этди. Бизда «Шолиси бор оила-бой оила» дейишади. Кўпчилик деҳқонларимизнинг жон-дили билан шу экинга ёпишиб ётишининг ҳам сабаби шундан. Мана бу рақамларга эътибор беринг: Пудратчи Тўлибой Бекишев бу йил 2 ярим гектар майдондаги шоли ҳосилини 60 центнерга етказиб, бу йил 18 тонна маҳсулот сотди. Унинг оиласи 300 минг сўмдан зиёдроқ даромад кўрди. Икки гектар майдондан 12 тоннадан кўпроқ шоли сотган Бўлакбой Жуманов:

260 минг сўм, бир гектар майдонга дон қадаган деҳқон Янгибой Давлатов:

112 минг сўм даромад қилди.

Бундай оилалар жуда кўп. Ҳовлисида «Нексия», «Дамас» камида «Тико» бўлмаган оила тобора камайиб бораётир. Талакда (омборда) қоп-қоп шолиси, қоп-қоп буғдой уни бор оилаларни кўриб, булар тинч меҳнат осойишталик, адолат самараси эканлигидан ҳаётга дил-дилдан минг маротаба шукроналар айтгинг келади.

«Омборда донинг, саватда нонинг бўлса, не армонинг бор» дер эди ота-боболаримиз. Бу иборанинг мазмунини ечиш, қадрига етишимиз керак, албатта!

Курбон МУҲАММАДРИЗО,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

СИФАТЛИ ШУДГОР—МЎЛ ҲОСИЛГА ГАРОВ

Шаҳрихон туманидаги академик Саримсоқов номидаги ширкат хўжалиги миришкорлари йил — ўн икки ой мобайнида қилган меҳнатлари самараси улароқ йилни қувончли натижалар билан якунламоқдалар. Ҳар йилгидек бу йил ҳам пахта ва ғалладан мўл ҳосил етиштирилди. Хўжалик заршунослари вилоятда биринчилардан бўлиб давлатга «оқ олтин» топшириш режасини ортиғи билан уддаладилар. Ширкат пахтакорлари мавжуд 645 гектар пахта майдонидан режадаги 27 центнер ўрнига 31,9 центнердан ҳосил олдилар.

Айниқса, хўжаликнинг Аҳмаджон Одилов бошлиқ 8-бригада аъзолари пахта ва ғалладан дурустгина ҳосил етиштирдилар. Улар 46 гектар пахта майдонидан 27 центнер ўрнига 29 центнердан, 42 гектар ғалла майдонидан эса гектаридан 48 центнер ўрнига 82,5 центнердан ҳосил олдилар.

Айни чоғда хўжалик далаларида шудгорлаш ишлари жадал суръатларда олиб борилмоқда. Шу кунгача 600 гектардан зиёд ер сифатли шудгорлаб қўйилди.

Суратда: 8-бригада бошлиғи Аҳмаджон Одилов (чапдан), Шаҳрихон тумани машина-трактор парки механизатори Тилаволди Ҳасанов ва туман ҳокимлиги мутахассиси Мамазуннун Исмонов шудгорлаш ишларини кўздан кечирмоқдалар.

Ш. ОЛИМОВ (ЎзА) олган сурат.

ДЕҲҚОН ЎҒИТНИ ҚАЕРДАН ОЛАДИ?

МУАММО

Наманганда бўлган республика семинар-кенгашида ана шу савол бот-бот такрорланиб турди.

Қайси туман ёки хўжаликка борманг, ким билан гаплашманг менерал ўғитлар тақчиллигидан гап очишади. «Етарли ололмаяпмиз, вақтида ололмаяпмиз. Пахтага, ғаллага ўғит кам тушяпти...» дейишади.

Ваҳоланки, ҳар йили ўрта ҳисобда республикамиз далаларига оз эмас — 30 миллиард сўмлик ўғит етказиб берилялти.

Хўш, ана шу ўғитнинг ҳаммаси ҳам далага етиб боряптими? Йўлда, омборда, даланинг ўзида исрофгарчиликка, талон-тарожликка йўл қўйилмаяптими? Умуман олганда биз ўғитдан қандай фойдаланяпмиз? Деҳқонга қандай сервис хизмати кўрсатяпмиз?

Бу саволни туман, хўжалик раҳбарига ёки соҳа мутасаддиларига бериб кўринг-а? Салгина бўлса-да юзларига қизиллик югуради. Боиси, биз истаймизми-йўқми пахтага, ғаллага ажратилган минерал ўғитнинг маълум қисми талон-тарож бўляпти.

Шундай бўлиши табиий ҳам. Сабаби, «Ўзагрокимётаъминот» тизими асосан шартномаларни туман, хўжаликлар билан амалга оширади. Далаларимизда эса пахтадан, ғалладан, бошқа экинлардан ташқари қанчалаб деҳқон-фермер хўжаликлари мавжуд. Яна қишлоқда қимирлаган жон борки, йўғида ўн, ўн беш сотихдан экадиган ери, томорқаси бор. Хўш, улар ўғитни қаердан олишади? Қаердан бўларди? Ўша пахтага, ғаллага деб олиб келинган ўғитдан, турли йўллар билан...

Шундай экан, нима учун ҳар бир қишлоқда, ҳар бир аҳоли гавжум жойда минерал ўғитлар, ҳосил зараркунандаларига қарши кимёвий дори-дармонлар, шахсий ёрдамчи хўжаликлар ва деҳқон корига ярайдиган бошқа ашёлар, асбоб-ускуналар билан савдо қилувчи фирма дўконлари ташкил этмаймиз?

Бугун республика қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги жамоа ва ширкат хўжаликларнинг «Ўзагрокимёсаноат» давлат акционерлик бирлашмасида нақд 14 миллиард сўм қарзи бор.

Минерал ўғит тақчил бўлгани баробарида қиммат ҳам. Ана шу шароитда ота-боболаримизнинг азалий иш тутимларини қўллашимиз, кўпроқ маҳаллий ўғит жамғаришга, «компост» тайёрлашга (қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги мутахассисларининг ҳисоб-китобларига қараганда республикада бир йилда 50 миллион тонна компост тайёрлаш имконияти бор экан) асосий эътиборимизни қаратишимиз керак эмасми? Ахир, шу тартибда иш юритаётган айрим туман ва хўжаликлар ерни бойитиб, умрини узайтириш билан бирга пахтадан ҳам, ғалладан ҳам ва бошқа экинлардан ҳам кўзланган ҳосилни олиб барака топишаётганини кўриб, билиб турибмиз-ку?

Қолаверса, минерал ўғитларни ташиш, сақлаш, ундан тежамкорлик билан самарали фойдаланиш, кимёвий дориларни бўлар-бўлмас қўллайвермасдан ҳар бир дала, ҳар бир пайкалнинг ҳолатини аниқлаб, картограммасини тузиб шунга кўра иш тутиш зарур эмасми? Ҳосилдорликни оширишда кўп йиллик тажрибаларимиз, бой анъаналаримиз билан бир қаторда янги, замонавий усуллардан, фан янгиликларидан оқилона фойдаланишни ҳам даврнинг ўзи тақозо қилмаяптими?

Яқинда Наманганнинг Тўрақўрғон туманида «Ўзагрокимётаъминот» давлат ҳиссадорлик бирлашмаси республика қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги билан ҳамкорликда ўтказган семинар-кенгашда ана шу саволлар бот-бот такрорланиб турди. Семинар-кенгаш қатнашчилари энг аввало минерал ва маҳаллий ўғитлардан оқилона фойдаланиб, яхши натижаларни қўлга киритаётган тўрақўрғонликларнинг иш тажрибалари билан яқиндан танишдилар. «Ғайрат» жамоа хўжалигидаги маҳаллий ўғитдан компост тайёрлаш усули, тумандаги биоазот заводи, «Ўзагрокимётаъминот» туман бўлимининг минерал ўғитларни ташиш, сақлаш ва хўжаликлардан ташқари, шахсий томорқа эгалари, деҳқонлар эҳтиёжини қондириш борасидаги саъй-ҳаракатлари меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

«Ўзагрокимётаъминот» давлат ҳиссадорлик бирлашмаси раиси жаноб А. Ғаффоров бошқарган анжуманда Наманган вилояти ҳокими Т. Жабборов, «Ўзкимёсаноат» давлат ҳиссадорлик бирлашмаси раиси Н. Юсуфбеков, республика қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг биринчи ўринбосари С. Муродовлар сўзга чиқишди. Шунингдек, Қорақалпоғистон республикаси ва барча вилоятлардан келган соҳа раҳбарларининг ҳисоботлари, қишлоқ меҳнаткашларига агрокимёвий хизмат кўрсатишни яхшилаш юзасидан фикр-мулоҳазалари эшитилди.

...Республика семинар-кенгашидан қайтаётиб, туман агрокимётаъминот идорасининг шундоқ ёнбошидаги аҳолига минерал ўғитлар билан савдо қилувчи махсус дўконга бирров бош суқиб ўтдим. Пештахталарга чиройли-чиройли қопчаларда йигирмага яқин турдаги минерал ўғитлар, кимёвий препаратлар дид билан тахланиб, нархларигача ёзиб қўйилибди.

— Бу дўкон қачон ташкил қилинди? — сўрадим сотувчи йигитдан.

— Ўн беш кун бўлди, — деди ўзини Илҳомжон Раҳимов дея таништирган сотувчи. «Демак... семинар дарағини эшитишгач, ошиғич ташкил қилишибди-да» ўйладим мен. Ҳай майли... Ҳозир гап бу ҳақида эмас, гап шундаки, шу 15 кунда 45 та одам савдо қипти. Жами 11,1 тонна минерал ўғит сотилибди. «Тағинам улгуржи сотиб олишларига йўл қўймаяпмиз, юз килодан икки юз килогача сотяпмиз» дейди Илҳомжон. Бу нимани кўрсатади? Қишлоқда минерал ўғитлар билан савдо қилувчи дўконларга эҳтиёж катта. Деҳқон томорқасига кимгадир сарғайиб, эланиб, қинғир йўллар билан ўғит олишдан кўра тайёр дўкондан нақд пулига олишни афзал билади. Фақат бундай дўконларни «показуха» учун идора ёнбошига эмас, ҳар бир қишлоқнинг кўринарли жойларига, деҳқоннинг шундоқ йўли устига қуриш керак. Бундан хўжалик ҳам, агрокимётаъминот идораси ҳам, деҳқон ҳам баб-баравар ютади...

Ортиқали НОМОЗОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Курраи заминда

● **САН-ХОСЕ**. Коста-Рика президенти Оскар Ариас Санчес АҚШ ҳукуматининг Лотин Америкаси мамлакатларига қурол-аслаҳа сотаётганини қоралади. Шунингдек, у Лотин Америкасига замонавий қурол сотишга қўйилган таъқиқни бекор қилиш тўғрисида АҚШ маъмурияти томонидан қабул қилинган қарордан норозилик билдирди.

РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси тарқатган хабарга кўра, яқин кунларда АҚШ Чилига йигирмага яқин энг замонавий қирувчи самолёт сотиш ниятида.

* * *

● МЕХИКО. Халқаро пўлат институти маълумотига қараганда, Лотин Америкасида пўлат ишлаб чиқариш йилдан йилга камайиб бормоқда. Ўтган йили минтақада пўлат ишлаб чиқариш 1,7 фоиз, яъни 50 миллион тоннагача камайган.

Статистика маълумотларига кўра, пўлат ишлаб чиқариш, айниқса, Венесуэла 45 фоиз, Аргентина 35 фоиз, Перу 24 фоиз ва Чилида 16 фоизга сезиларли даражада қисқарган.

Маълум бўлишича, жаҳонда мазкур металл маҳсулотига эҳтиёж камайгани сабабли заводларда пўлат қуйиш қисқартирилган.

* * *

● **ХАЙКОУ.** ХХРнинг Хайнан вилоятида бўлиб ўтган савдо-иқтисодий ярмаркада қиймати 4,84 миллиард юанга тенг 78 та келишув қабул қилинди.

Ярмаркада АҚШ, Япония, Буюк Британия, Канада, Сингапурдан келган мингдан зиёд тадбиркор иштирок этди. Шунингдек, ярмарка доирасида шаҳар қурилиши ва иқтисодиётнинг нодавлат секторини ривожлантириш масалаларига бағишланган анжуман бўлиб ўтди.

* * *

● ВАШИНГТОН. АҚШ давлат департаменти Москвада жосусликда айбланиб қўлга олинган АҚШ элчихонаси иккинчи котиби Чери Либернайт 10 кун муддат ичида Россиядан чиқиб кетишини тасдиқлади. Ўн кунлик муддат Россия томонидан белгиланган.

* * *

● **БРЮССЕЛЬ.** Бу ерда НАТОга аъзо давлатлар мудофаа вазирларининг учрашуви бўлди. Учрашувнинг якунида Шимолий Кавказда юзага келган вазият илк бор расман қайд этилди. Вазирлар минтақадаги вазиятдан ташвишда эканини маълум қилди.

* * *

● РИМ. БМТнинг Косоводаги фуқаролик миссияси Албанияда ўз ваколатхонасини очди. БМТ фуқаролик миссияси раҳбари Бернар Кушнернинг таъкидлашича, мазкур ваколатхона дипломатик мақомга эга бўлмаса-да, сиёсий жиҳатдан муҳим аҳамият касб этади.

* * *

● **ВИНДАХУК.** Эфиопия ҳукумати Жанубий Африка республикасидан расмий равишда Менгисту Хайле Мариамни топширишни сўради. Менгусту Хайле Мариам Эфиопиянинг собиқ раҳбари бўлиб, ҳозир ЖАРда даволанмоқда. ПАНАР ахборот агентлиги хабарига кўра, у 1977-1991 йилларда Эфиопияда ҳарбий хунтага бошчилик қилган. Собиқ раҳбар минглаб эфиопияликларни қатағон қилганликда айбланмоқда. **(ЎзА).**

Курраи заминда

ЯХШИ ХАБАРЛАР

МУКОФОТГА «ТИКО»

Термиз шаҳрида ўтказилган ободонлаштириш кўрик-танловида бош соврин «Тико» автомашинаси вилоят ички ишлар бошқармасига берилди. Бошқарма ходимлари бу мукофотга Файзулла Хўжаев кўчасининг нотекис жойларига асфальт ётқизиш, ёзувларни янгилаш, дарахтларга шакл бериш, биноларни таъмирдан чиқариш каби ишларни тез ва соз бажарганликлари туфайли эришдилар.

АНГОРЛИКЛАР ПЕШҚАДАМ

Келгуси йилда Сурхондарё вилояти бўйича 96 минг гектар суғориладиган майдонда арпа ва буғдой етиштириш режалаштирилган бўлиб, шу кунга қадар 80 минг гектар ерга дон сепилди. Ғалла экиш учун 65 та сеялка ишлатиляпти. Ғалла уруғи экишда Ангор, Жарқўрғон туманлари деҳқонлари пешқадамликни қўлдан бермаётирлар.

«Туркистон-пресс»

ЧОРВАЧИЛИК ФОЙДАЛИ СОҲАМИ?

ТАЖРИБА

Бухоролик чорвадорлар фойдали дейишмоқда

Кейинги пайтда республикамизнинг кўпчилик хўжаликларида чорвачилик соҳаси ўзини оқламаяпти. Йил зарар билан якунланмоқда. Баъзи чорвадорлар ҳамма айбни тармоққа тўнкаб, аслида соҳадан фойда олиб бўлмайди, ҳозир ҳамма нарса қиммат, у зарарли соҳа дейишмоқда. Чорвачилик билан шуғулланишнинг боиси гўшт ва сут маҳсулотлари етиштириш деб важ қилиб кўрсатишяпти.

Хўш, аслида шундайми? Агар ҳақиқатда зарарли бўлса, нима учун одамлар уйида мол боқишади? Улар мол боқиш билан бирга моллар бош сонини кўпайтиришга ҳам ҳаракат қилишади-ку. Демак, чорвачилик фойдали соҳа. Ундан даромад олса бўлар экан-да, деган хулоса келиб чиқади.

Бухоролик чорвадорлар ҳам худди шундай дейишмоқда. Вилоятнинг мазкур тармоғидаги оғир аҳволни хўжаликнинг бошқа соҳаларидаги қолоқликдан деб ҳисоблашяпти. Масалан, жамоа хўжалигидаги ферма аҳли қанчалик фидокорона меҳнат қилмасин, қанчалик кўп гўшт ва сут етиштирмасин, маҳсулотни сотишдан тушган маблағ табиийки, хўжаликнинг ҳисоб-рақамига келиб тушади. Агар хўжаликка бошқа тармоқлардан сотилган маҳсулотлардан пул ўз вақтида келиб тушмаса ёки режалар бажарилмаса табиийки, иқтисодий аҳвол яхши бўлмайди. Чорвачиликдан тушган маблағ билан уни ўнглаш қийин. Натижада хўжаликнинг омухта ем ва бошқа зарур воситалар тугул ҳатто 5-10 минг сўм турадиган молларнинг дориларини олишга ҳам қудрати етмайди. Бунинг табиийки, чорвачиликка зарари катта.

Бухоролик чорвадорлар аҳволни ўнглашга, соҳанинг фойдали эканлигини исботлашга киришдилар. Улар бир хўжалик мисолида тажриба ўтказишга қарор қилишди. Унинг моҳияти шундан иборат. Хўжалик бошқаруви фермани унинг жамоасига ижарага беради. Ўртада шартнома тузилади. Етарли даражада ер, техника воситалари ажратилади. Ферманинг банкда алоҳида ҳисоб-рақами бўлади. Маҳсулот сотишдан тушган маблағ мазкур ҳисоб-рақамига келиб тушади. Ҳамма харажатлар учун ўзи тўлайди. Хуллас, бутун ҳисоб-китоб ишлари фермада юритилади. Лекин жамоага умумий раҳбарликни хўжалик раиси олиб боради. Унинг ихтиёрисиз моллар ва асосий воситаларни сотишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

Тажриба учун Вобкент туманидаги Инъом Наимов номли жамоа хўжалигининг фермаси танланди. Бунинг сабаби бор, албатта, ферма жуда қолоқ ҳам эмас, илғор ҳам эмас. Ўртача. Шу боис тажриба ўтказиш учун маъқул. Жондор туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги фермасида ҳам худди шундай тажриба ўтказиш учун тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда.

— Тажриба учун ҳозирча икки хўжалик фермаси танланди, — дейди вилоят қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасининг чорвачилик бўйича ўринбосари Акмал Тошев. — Агар у ўзини оқласа, аста-секин бошқа фермаларда ҳам худди шундай тажриба ўтказилади. Ниятимиз чорвачилик фойдали соҳа эканлигини амалда кўрсатишдир.

Ҳосил КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ҚАЛОВИ ТОПИЛДИ

(Боши 1-бетда)

Ниҳоят сентябрь ойида вилоятнинг кўзга кўринган сув мутахассислари иштирокида бу масала туман кенгашида кўриб чиқилди. Обизаранг дарёси ўзанида «Диафрагма» (сизот сувларини ушлаб қолувчи иншоот) қуришга келишилди. Бунгача улар Дашнобод каналини бориб кўрдилар.

Бир неча чақирим тепага кўтарилиб борадиган бу канал Обизаранг дарёсидан ҳеч қандай воситасиз сув олиши кишини таажжублантиради. Воажаб, дейсиз беихтиёр. Ҳа, дарё суви оқиб, каналга ўтяпти ва юқорига, анчагина баланд тепаликларга кўтарилиб, бир хўжаликнинг катта майдондаги экинларини боғ-роғларини суғормоқда. Шу сувдан, албатта аҳоли ҳам баҳраманд бўлиб келмоқда. Обизарангдан ҳам сув олса бўлади. Хулоса шундай бўлди.

Дарё ўзанидан «Диафрагма» учун танланган жой ҳам Дашнобод каналидек пастдан сизот суви ерга яқин. Сизиб чиққан сувлар буни ифодалаб турибди.

Шундай қилиб, туман кенгашида келишув баённомаси тузилди. Ишни Тўпаланг қурилиш-монтаж бошқармасининг Абдуғани Сангинов раҳбарлигидаги ташкилот бажарадиган бўлди.

Улар бу ерда етти ой ишладилар. 7 та эксковатор, 4 та бульдозер ва 3 та БелАЗ машиналари кечаю кундуз тинмади. Қурилаётган бу иншоот юқорида айтилган хўжаликларда сув муаммосини ҳал қилиши билан бирга ҳар йили баҳор фаслида бўладиган сел ва сув тошқинига қарши ҳимоя воситаларини ҳам амалга ошириш ишларини қўшиб бажариш имконини берди.

— Яхшиямки, шу ишларни қилган эканмиз, — дейди Сариосиё тумани қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи Шамсиддин Орипов, — акс ҳолда 1998 йилда бўлган сел тошқинида бўлгани каби хўжаликларимиз катта талафот кўришлари мумкин эди.

Энг муҳими, мақсадга эришилди. Икки хўжаликда сув муаммоси ҳал бўлди. Бажарилган ишларга 7 миллион 867 минг сўм сарфланди.

Бугунги кунда бу «Диафрагма»дан секундига 90-100 литр сув чиқмоқда. Шу сув бир томондан экин майдонларини суғоришга сарфланса, иккинчи томондан, 13 мингдан зиёд аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш имконини берди. Агар секундига 50 литр сув чиқарадиган бир дона артезиан қудуғи қазиш учун бугунги кунда 7 миллион сўм атрофида пул сарфланиши ва йилига 450 минг сўм электр энергияси тўланиши ҳисобга олинадиган бўлса, Сурхондарё вилоятида қурилган ягона бу «Диафрагма» ниҳоятда иқтисодий арзон ва фойдали иншоот эканлиги кишини қувонтиради. Яна шуни қўшимча қилиш жоизки, биринчи бор ер ости суви ушлаб қолиниб халқ хўжалигида фойдаланилмоқда. Сел ва сув тошқини оқибатидан туманга келтирадиган 100 миллион сўм зарарнинг олди олингани ҳам нур устига нур бўлди. Энг муҳими, кўплаб қишлоқ ва унинг аҳолиси тоза ичимлик сувидан баҳраманд бўлди. Қаловини топсанг, қор ҳам ёнади, деб шунга айтсалар керак-да!

Маъмуржон БОТИРОВ,
Сариосиё тумани.

Касби туманидаги Сайидо Насафий номли жамоа-ширкат хўжалиги чорвадорлари қишловга пухта ҳозирлик кўрдилар. Жониворларга етарли миқдорда озуқа жамғарилди. Айни кунларда 670 бош қорамол зооветеринария қоидалари асосида меҳр билан парваришланяпти.

Суратда: бош чўпон Боймурод Султонов.

Зикрилла РАҲМАТУЛЛАЕВ олган сурат.

ПУХТА ЗАМИН

ҒАЛЛАЧИЛИК

Қорақалпоғистон буғдойи ҳақида гап кетар экан, биринчи навбатда бу ерлик деҳқонлар ернинг шўрлигидан, буғдой навларининг унинг шароитига тўғри келмаслигидан, минерал ўғитларсиз ҳосил ундириш мушкуллигидан, йиллаб ойлик маошларини ололмаётганлигидан, қолаверса техника таъминотининг ёмонлигидан кўп шикоят қилишади.

«Қирққизобод» деҳқон фермерлар уюшмасида ҳам то 1998 йилнинг охирига қадар шундай аҳвол ҳукм суриб келди. Ўтган йил охирида уюшма раислигига тадбиркор, ишбилармон, серҳаракат ва зукко йигитни тайинлашди. Бу томонларда «Гап ёшда эмас, бошда» деган нақл кўп ишлатилади. Янги раис ҳам кўпроқ бошини ишлатди. Овулдаги қарияларнинг барчасини йиғиб, улардан маслаҳат сўради. Овул оқсоқоллари, қариялар, айниқса шу ерда кўп йил раис лавозимида ишлаган, марҳум Меҳнат Қаҳрамони Абдулла ота Олимов бу ташаббусдан жуда мамнун бўлишди. Боиси, шу пайтгача отадан кейин бу лавозимда ишлаган бирор раис бундай ташаббус кўтармаган, имкон даражасида «Сен менга мен сенга...» қабилида иш тутган.

Қариялар дуоси ва насиҳати мақсадларига боғлаган Тельман Султонов кам бўлмади. У қишлоқ хўжалигининг деярли барча соҳаларида ўзгариш қилди. Дастлабки ишни заҳкашлар ва зовурларни тозалашдан бошлади. Тўғри, техника таъминоти масаласи хўжаликда етарли эмас, борлари ҳам анча эскирган. Эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш даражаси эса механизаторлар талабига жавоб бермасди.

Илгари кўчма механизациялашган колонна бошлиғи, ғишт заводи директори лавозимларида ишлагани шу ерда қўл келди. Хоразм ва Қорақалпоғистондаги дўстлари, таниш билишларини ишга солди. Уларнинг баъзан беғараз, баъзан узоқ муддатли шартнома асосида берган ёрдамлари бугунги кунда ўз самарасини кўрсатмоқда.

— Шу кунга қадар «Қирққизобод»да буғдой ҳосилдорлиги 10 центнердан ошмаган. Бу йил у ҳар гектар ҳисобига 26 центнерни ташкил қилди. 2000 йилда энг камида 40 центнердан ҳосил олишни мўлжаллаяпмиз. Чунки, биз буғдойни об-ҳавонинг энг яхши пайтида, жуда қисқа вақт ичида, агротехника қоидалари асосида экиб бўлдик. Экиш олдидан ҳар гектар ерга 1000 килограммдан маҳаллий, 300 килограммдан минерал ўғитлар берилди. Буғдой экиш ишларида 2 та сурум, 2 та ер текислаш, 2 та мола босиш ва 2 та экиш тракторлари бетиним ишлатилди. Улар турли миқдорда ёнилғи-мойлаш ва эҳтиёт қисмлар билан таъминланди. Механизаторлар иши смена асосида ташкил қилинди ва улар ҳар 3 кунда моддий рағбатлантирилиб борилди. Натижаси мана кўриб турганингиздек ёмон бўлмади, — дейди биз билан суҳбатда хўжалик агрономи Эгамберди Тўраев.

Ҳа, буғдойзорни оралар эканмиз 155 гектар майдонда бир текис униб чиққан ям-яшил кўкатлар кўзимизни қувонтирди. От миниб юрган назоратчилар ризқ-рўзимиз бўлган буғдойни кўз қорачиғидек асрашмоқда.

Муҳаммадсобир АЙТИМОВ
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

НОБОП ХОНАДОН ТАШВИШЛАРИ

ВОҚЕИЙ ҲИКОЯ

Эртаси тушликдан сўнг одатдагидек уйга қайтдим. Ювиндим. Кийимларни алмаштириб, каравотга чўзилдим, ёнбошлаганча Цвейгхонликка киришдим. «Номаълум аёл мактуби»... Чизиб-чизиб ўқияпман... Изтиробларга тўла эҳтирослар... Инсон қисмати бунчалар абгор бўлмаса!.. Бирдан!..

Жимжит хонада китоб ўқиб ётсанг, атроф сув қуйгандек сукунат оғушида, «тиқ» этган шовқин эшитилмаса, тўсатдан уйнинг деразаси синиб тушгудек қарсиллаб очилса!..

Сапчиб ўрнимдан туриб кетдим. Азбаройи нафасим қайтиб кетди. Биринчи бўлиб хаёлимга кечаги қизалоқлар келди. Қарасам! Турсунбой!

— Ҳа, — дедим, чўчиганимни сездирмасликка уриниб. — Тинчликми?

Турсунбойнинг ўзи ҳам қўполлик қилганини сезди чоғи, ўнғайсизланиб илжайди.

— Ака, ётибсизми?.. — деб сўради, бошини ичкарига суқиб.

— Ётибман... дедим ёқинқирамай.

Турсунбой хона ичига бирров кўз югуртирди-да, на кечирим сўрамай, на бошқа бирорта арзирли гап-сўзини айтмай, нари кетди.

Кеч оқшом у кирза этигини дўпирлатиб судраб, кириб келди.

— Тўй қилишга рухсат тегибди, — деди Америка очгандай оғзининг таноби қочиб.

— Қанақа тўй? — сўради Обид.

— Пахта мавсумида раис рухсат бермагунича ҳеч ким тўй қилолмайди. Энди плон тўлишига пича қолгани учун, буёғи совуқ тушиб қолди, юқоридан тўйга рухсат тегибди.

— Ол-а, тўй ҳам рухсат билан экан-да! — деди тиржайиб Одил.

— Аслида тўй-тантаналар план тўлганда ярашади-да, — эътироз билдирди Обид. — Ҳамманинг фикр-хаёли планни бажариш билан банд бўлиб турган шундай оғир кунда... юракка тўй сиғадими?

— Нега сиғмас экан, нега сиғмайди? План тўладимийўқми, далани кўриб турибсан, шашвар ҳам қолмади терадиган! А бу...

— Барибир, — билганидан қолмади Обид, — Шу кунларда пахтадан зарурроқ, пахтадан муҳимроқ ташвиш йўқ ва бўлмаслиги ҳам керак! От и до!.. Каттаю-кичик эсли одам борки, пахтадан бошқа нарсани ўйласа харом!..

— Вой, вў-ў! — деб наъра тортиб юборди Одил. — Обидвой! Жа-а, коммунистликнинг қип-қизил қони томирларинггача сингиб кетганми дейман, оғайни?

— Шундай.

— Шундай бўлса, ахир раиснинг ўзи, юқоридан рухсат тегибди, булар тўйини ўтказаверсинми? Рухсат берадиларми?

— Ким?

— Булар, яъни, Турсунбойнинг поччаси бир жуфт ўғилчасининг қўлчасини ҳалоллатиб қўймоқчи экан, шунга эрта ўтиб индинга худди шу пайтда гижбадабанг базми жамшидга таклиф этилибмиз. Қалай?!

Одил шундай деб туриб тўсатдан хо-холаб кулиб юборди. Унга Обид қўшилди. Мен индамадим. Турсунбой илжайиб, баҳсимизга тушуниб-тушунмай кулимсираб қараб ўтирар эди.

— Борасиз-а? — деб сўради у менга қараб.

— Борамиз, борамиз, — дедим Турсунбойнинг кўнгли учун. Аслида ўша дақиқанинг ўзидаёқ тўйга бормасликни кўнглимга тугиб қўйдим.

Мен Турсунбойнинг кундузги «қилиғи»ни суриштирмоқчи эдим, негадир унутибман. Ўзи ҳам индамади. Индамадию... түппа-тўсатдан пайдо бўлиб деразани шарақлатиб очиши ва ичкарига ҳадик тўла кўзлари билан аланглаши ва бир зумда енгил тортиб, изоҳсиз-несиз изига қайтиши эртасига ҳам, индинига ҳам такрорланди. Бу ҳодиса ҳар сафар шу қадар кутилмаганда юз берар, ҳар сафар шу қадар чўчитибгина қолмай, ҳатто ўтакамни ёриб юборар эдики, охири чидолмадим, мезбон эканига қарамай-нетмай Турсунбойни шу бефаросатлиги учун бўралатиб сўкишга шайланиб ётдим.

Ҳа-я, опа-сингил қизалоқлар ёнимга кирган кундан буён келинчак ҳар оқшом оҳиста келиб деразадан салом берар-бермай бир косада овқат қўйиб кетадиган одат чиқарди. Биз унинг овқатига қараб қолмагандик. Бунинг устига, ўзи шундайига ҳам чор-ночор яшаётган хонадонга оғирлигимиз тушаётганидан ҳижолатда эдим. Кечқурун Турсунбой кирганда айтдим.

— Бизнинг емишимиз етарли, дўстим, — дедим Турсунбойга, — келин овора бўлмасинлар.

Турсунбой хонтахта устидаги косага қараганича тикилиб қолар, худди косага яна бир оз муддат тикилиб турса унинг ичидан нимадир чиқиб келадигандек, ўзини қийнаётган бир синоатни аниқлайдигандек кайфиятда анграйиб қолар, бирдан косадан кўзини узиб бошини кўтарганича аввал Обидга, Одилга, сўнг менга узоқ-узоқ тикилиб турар, дилидагини тилига кўчиролмай азобдан тўлғонаётгани қиёфасидан шундайгина сезилар эди.

— Айтдим, — деди Турсунбой, ҳардамхаёл бўлиб, — Айтдим... билмадим, негадир кўнгли бўлмадими... Илиняпман, мусофир йигитлар, дейди...

— Раҳмат — деди Обид, — келиннинг қўли ширин экан.

— Мириқяпмиз, — унга қўшимча қилди Одил одатдагидек ҳиринглаб, — илло биз келгунча манави паққос тушириб қўяётгани чатоқ бўляпти-да!

Бу гап ҳаммадан ҳам кўра Турсунбойнинг дардидунёсини ағдар-тўнтар қилиб юборганини кейин билдим.

Ҳаётнинг оддий бир ҳақиқатини англаш учун тўстўполон қўзиши, ҳатто милтиқ кўтаришгача бориш лозимлиги кимнинг хаёлига келади дейсиз!

Ҳодиса Турсунбойнинг поччаси базмидан сўнг юз берди.

Оқшом йигитлар даладан қайтгач, Турсунбой келди, қўярда-қўймай бизни базмга таклиф қилди. Мен кўнмадим. Обид билан Одил зумда посон бўлиб кийиниб олишди. «Ака, сизларни меҳмон қилолмадим, юринглар, почча тайинлаб юборди», деди Турсунбой астойдил меҳмоннавозлик қилиб.

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

(Давоми бор)

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

Деҳқонобод туманидаги Дўконхона қишлоғида ҳали ҳам чанқовузни эъзозлаб авайлашади. Бу сеҳрли чолғу орқали ўзларининг шодликларини турли оҳангларда ифода этишади.

Суратда Иззатой опа Тошпўлатованинг чанқовуз чалиб турган пайти акс эттирилган.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ

1999—2000 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг барча ўқув юртларига тест синовлари асосида киришга тайёрлаш учун 2000 йил 1 январдан бошлаб 6 ойлик кундузги пуллик тайёрлов курсига тингловчилар

ҚАБУЛИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Аграр университетнинг пуллик тайёрлов курси Ўзбекистон Республикасининг барча ўқув юртларига кириш учун қуйидаги фанлар: математика, физика, химия, биология, ўзбек тили ва адабиёти, чет тили фанларидан тест синовлари топширишга тайёрлайди.

Тингловчилар ётоқхона ва стипендия билан таъминланадилар.

Университетда овқатланиш, даволаниш, ўқиш ва дам олиш учун ҳамма шароитлар мавжуд.

Ҳужжатлар 1999 йилнинг 31 декабригача қабул қилинади.

Тайёрлов курсига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари шарт:

1. Ректор номига ариза.
2. Ўрта мактабни тугатганлиги ҳақида шаҳодатнома.
3. 086/V шаклидаги тиббий маълумотнома.
4. 3х4 ўлчамли 4 дона фотосурат.

Ўқув машғулотлари университетнинг малакали профессор ва ўқитувчилари томонидан олиб борилади.

Манзилгоҳимиз: Тошкент — 700140, ТошДАУ (19, 83, 96, 115, 491, 495, 129-автобуслар ва 15, 53, 49, 29-маршрут таксиларнинг «Тошкент Давлат Аграр университети» бекати).

Маълумот учун телефон: 63-75-07.

САРИҚЗИРА

ТАБИАТ ШИФОХОНАСИ

Сариқзира таркибида инсон саломатлиги учун бир қатор фойдали моддалар мавжуд. Унинг уруғларида 2,75-3 фоиз, баргларида 0,12 фоиз эфир мойи бор.

Маълумки, Ўрта Осиё халқлари, шу жумладан ўзбеклар сариқзирадан зиравор сифатида кенг қўламда фойдаланадилар. Сариқзира бир қатор таомларни хушхўр таъмли қилиш билан бирга шифобахш ҳам.

Абу Али ибн Сино сариқзирадан буйрак-тош касаллигида тошни туширувчи, сафро ва ел ҳайдовчи дори сифатида, нафас, сийдик йўллари ҳамда кўз касалликларини даволашда фойдаланган. Шунингдек, зиранинг суви билан юз ювилса, у тиниқлашишини айтган.

Ҳ. Х. Холматов, З. Ҳ. Ҳабибовнинг келтирган маълумотларига қараганда, сариқзиранинг мевалари халқ медицинасида қорин оғриқлари ҳамда талоқ шишларини даволашда истеъмол қилинади, ўсимлик меваларининг сиркадаги дамламаси бурундан қон кетишида, қовурилган мевалари эса сийдик ҳайдовчи омил сифатида тавсия этилади.

(«Шифобахш неъматлар» китобидан)

ҚОВОҚ МАНТИ

ПАЗАНДА МАСЛАҲАТИ

500 г ун, 1 кг тозаланган ошқовоқ, 1 та тухум, 5 бош пиёз, туз, қалампир, 150 г жизза ёки думба ёғи.

Ошқовоқни кубик шаклида майда қилиб тўғраб, майдаланган пиёз, думба ёғи, қизил қалампир, туз қўшиб аралаштирасиз.

Унга тухум, сув, туз солиб хамир қорасиз ва тиндириш учун 30—40 минут олиб қўясиз. Сўнгра зувалани ўқлов билан 1—2 миллиметр қалинликда ёйиб, 10х10 см катталигида тўртбурчак бўлакчаларга кесасиз. Ҳар бир жилдга тайёрлаб қўйилган масалликдан солиб, манти тугасиз. Таом мантиқасқонда 30 минутда пишади.

МИНГ ҚЎЙЛИ БОЙ

(Боши 1-бетда)

Ҳикоямиз қаҳрамони — Бухоронинг Жондор туманида туғилган Бобоназар Чориевни кўпчилик полвон сифатида танийди: 1978-82 йиллардаги шиддатли курашлари минглаб мухлисларининг қалбида, хотирасида эъзозланади. У бугунгача курашдан, мураббийликдан ажрамади. Самбо, дзю-до ва миллий курашлар бўйича мамлакатимизнинг етти марта чемпиони Бобоназар ҳозир 40 ёшда! Беш фарзанднинг отаси, аёли Мўмина Остонова ўрта мактабда рус тили ва адабиётидан дарс беради.

Полвон билан суҳбатлашиб турганимизда:

— Биз полвонларни эслаб хайрли қадам қўйибсиз, ака, — деб астойдил хурсанд бўлди у. — Бугун Собир Қурбонов ва ака-ука Юсуповлар сулоласини, машҳур Барно полвон Жўраевни, устоз Исмоил Туропни, фавқулодда истеъдодли Шуҳрат Хўжаевни, Чори полвон Шариповни, нафақат Ўзбекистон, балки дунё танийди. Энди бизга келсак... курашдан кўнгил узмасак-да, ота касбимизни ҳам унутмай чорвадор полвон бўлиб юрибмиз. Қўйларим мингтага етди, 150 бош қорамол боқяпмиз. 35 гектар еримиз бор, буғдой, макка, беда экамиз...

МУАЛЛИФ ҲИКОЯСИ

— Бобоназарнинг хотиржам, аниқ, самимий сўзларидан сўнг ўйланиб қолдим. Баъзилар полвонларни вақтинчалик шуҳратга берилган, ёшлик даврида кучига ишониб гердайиб, кўча уруш-жанжалларига аралашиб, умрини беҳуда ўтказадиганлар тоифасига қўшиб қўяди. Баъзан бундай ўйлашга изн берадиган ёш-яланглар ҳам топилади. Аммо, чиндан ҳам шундаймикан? Бир нарсага иқрор бўлиш жоизки, озодлик — юртимиз мустақиллиги турли тоифадаги юртдошларимизнинг дунёқарашини, турмуш тарзини ўзгартирди, янгилади. Уларни касб, меҳнат, ҳаракат бирлигига яқинлаштирди. Бундоқ ўйласангиз, Бобоназар полвоннинг уй-жойи, болалари, касби, машинаси, обрў-эътибори жойида, билагида куч-қуввати бисёр. У бундай имконга аллақачон ўз саъй-ҳаракати, полвонлик ҳунари билан эришган. Хуллас, у жонини койитмай хотиржам яшаши ҳам мумкин эди...

БОБОНАЗАР ПОЛВОН ҲИКОЯСИ

— Оилада ўн фарзанд — уч қиз, етти ўғилмиз. Тўнғичи ўзимман. Раҳматли отам жамоа хўжалигида чорвачилик билан шуғулланар эдилар. Бухоро педагогика институтининг жисмоний тарбия бўлимини тугатиб, туман «Пахтакор» жамиятида раис, бир вақтнинг ўзида Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтида сиртдан ўқидим. Тўйларда ўн йил биринчи табоқ — бош соврин учун курашдим. Атроф вилоятлар: Қашқадарё, Сурхондарё, Хоразм ва қўшни Туркманистон тўйлари менсиз ўтмасди. Қўшнилар биз бухоролик полвонларни ҳамиша ҳурмат билан тўйларига чорлашар эди. Мен каби кўплаб полвонлар учун тўй катта, ҳалол мусобақа ўрнини босган. Тарбиямиз тўйда шаклланиб, суягимиз тўйда қотган ва илк бор ҳакам ғолиб, деб қўлимизни тўйда кўтарган...

Сир эмас, собиқ Иттифоқ даврида миллий полвонлардан камдан-камига халқаро мусобақаларда қатнашиш имкони насиб этган. Айниқса, ўзбек полвонларини қандай, қай йўсинда кмситишгани бизга аён... Минг шукр, ўзбекнинг, ўзбек курашининг номи дунёга танилаяпти. Бунинг учун ҳар бир катта-кичик полвонларимизнинг Юртбошимизга нисбатан миннатдорчилиги чексиз. Биз Президентимиз Ислом Каримов сиймосида юртга, миллатимизга бўлган буюк бир фахр ва меҳрни, истиқлол йўлида толмас курашчини кўрамиз...

Тўй кураши ҳақида кўпроқ қизиқаяпсиз. Тўйда курашган полвонларнинг орияти кучли бўлади. Чунки ўзбекнинг ҳар битта суннат тўйида бутун мамлакатимиздан томошабин йиғилади, десам ишшонаверинг. Бунга ўзингиз ҳам гувоҳ бўлгансиз...

МУАЛЛИФ ҲИКОЯСИ

— Бугун биз мулкдор деб таърифлаётган Бобоназар полвонни ҳаёт кутилмаган зарбалари билан қаршилади. Белоруссиянинг Минск шаҳрида самбо кураши бўйича ўтказилган мусобақадан ғалаба билан қайтаётган 20 ёшли талаба Бобоназарни уйида машъум воқеа кутарди.

— Хурсандчилигим чексиз, шу кун туғилган куним, бунинг устига ўз вазн тоифам бўйича (82 кг) ғалаба менинг номимга ёзилган эди, — деб хотиралайди у. — Уйдагилар, айниқса, отам хурсанд бўладилар деб тезроқ уйга шошилардим. Қарангки, худди шу фурсатда отам Шаҳназар Чориев автоҳалокат туфайли қирқ тўрт ёшда вафот этиптилар...

Институтнинг охирги курсида ўқиётган Бобоназарга 9 ука-сингилнинг тирикчилиги, масъулияти мерос бўлиб қолди. Ота вафотидан бир неча ой ўтиб онаси Фотима ая ҳам фарзандлари билан мангуга хайрлашди. Эрига қаттиқ кўнгил қўйиб боғланган Фотима ая жудолик аламини кўтаролмади...

Ўқиш, ишлаш, курашиш — топганини уйга — Бобоназарнинг меҳр-мурувватига кўз тикиб ўтирган етим укаларига ташиди. Эгасини йўқотган катта оилада у ҳам ота, ҳам она, ҳам акалик қилар, укаларини тезроқ эл қаторига қўшиб, улар юрагидаги армонни қувишга интиларди. Бобоназарнинг назарида у кураш билан эрта хайрлашгандек туюлади. Юрагида армонга ўхшаш оғриқ сезади. Уни тушуниш мумкин. Чунки бугун мамлакатимиз полвонлари эришаётган кетма-кет ғалабалар, уларга яратилаётган шароитлар ҳақиқий полвоннинг юрагига ўт қалайди.

— Ветеранлар мусобақаси уюштирилса ҳозироқ курашишга тайёрман, — дейди полвон. Ҳа, уни тушунса бўлади, ажаб эмаски, яқин йилларда юртимизда шундай мусобақа ўтказилса... Унинг қисқа муддатли кураш тарихи ҳавас қиларли натижаларга бой. Самбо, дзю-до, миллий курашларидан етти бор Ўзбекистон чемпиони бўлиш осон эмас. Бобоназар Чориевнинг ҳаёти бугунга қадар курашлар ичида — курашиб ўтаяпти. Менга қолса, уни мутлақ чемпион деб айтгим келади. Чунки у гиламдаги ғалабалари — шоншуҳратни деб зиммасидаги оталик, акалик, жигарлик масъулиятидан қочмади. Ўзидан сўнг бирин-кетин қадам босиб улғайган тўққиз хонадонга бош бўлиб, яна улкан тўққиз ғалабага эришди...

БОБОНАЗАР ПОЛВОН ҲИКОЯСИ

— Қулочини кенг ёзиб, мағлубият нималигини билмай, ёшлик завқи, куч-қуввати билан олишаётган полвоннинг бошига бирдан гурзи тушса — нима бўлади? Мен шу кўйга тушдим, ака. Ота-онамнинг бевақт ўлими бошимга ногоҳ урилган гурзи бўлди. Назаримда бир кунда улғайдим. Мусобақаларда мухбирлар:

— Полвон, Сиз учун гиламда курашиш осонми ёки ҳаётда? — деб сўрашар, ўшанда тайинли жавоб айтишга қийналар эдим. Чунки, мендек ёш, эрка полвоннинг кўрган-билгани — гилам, тўй, давра эди-да, ҳаёт деб аталган улкан кураш майдони олисда эди, вақт, синов деб аталган одил ҳакам бошчилигидаги курашлар нималигини билмасдим...

Тизилишиб турган 9 укамга термулиб, ҳар қандай орзу-ҳавасдан кечиб, улар учун ишлашим шарт деб ўйлардим. Кўзимга улардан бошқа ҳеч нарса кўринмасди... Шукр, тақдирни қарангки, Сиз келмасингиздан сал олдин — яқинда кенжатой синглимни узатдим — эгасига топширдим. 40 ёшимда кўп тўй кўрдим, аммо, буниси бошқача бўлди. Агар ишонсангиз, синглимни узатиб, қариндош-уруғ, дўстбиродарлар, аввало, ота-онамнинг руҳларини тинчитиб, қарзимдан холос бўлган кеча онам тушимга кирдилар, пешонамдан ўпиб, фарзандларим Шерназар, Бухорбек, Муниса, Мадина, Маърифат турадиган уй томон кулимсираб кетдилар. Ўрнимдан учиб турдим, шу кунгача онамни бу қадар аниқ, яқиндан кўрмаган эдим. Соғинган эканман, йиғладим, ахир, онамни йигирма йил олдин тўшакда бемор бўлиб ётганларида охирги бор кўрган эдим. Тушимдаги бир лаҳзалик дийдор, меҳрни умримнинг охиригача эсласам керак. Бошим осмонга етди: ўзимча нималарнидир тушунгандек бўлдим — қувондим, демак, навбат, хурсандчилик кунлари — тўйлар қилиш ўз ўғил-қизларимга етибди. Энди фарзандларимнинг ташвиши, орзу-ҳавасини деб яшасам бўлади...

МУАЛЛИФ ҲИКОЯСИ

— Акобир, Жаҳонгир, Ўлмас — булар Бухоронинг уч машҳур полвони — Собир Қурбонов, Барно Жўраев, Чори Шариповнинг ўғиллари. Одатда полвонлар ўғлини суннат тўйи қилишганида наҳорда ош тортиб, кундузи кураш беришади. Юқорида номлари тилга олинган Акобир, Жаҳонгир, Ўлмас — кечагина тўйбола эдилар. Бугун улар улғайиб, оталари сингари полвон, ҳатто жаҳон чемпиони деган юксак номга эга бўлдилар. Ана шу уч полвоннинг суннат тўйида Бобоназар полвон биринчи табоқ — бош соврин учун курашган, туя, от, ҳўкиз ютиб ҳанузгача ширин хотира билан яшайди. Гап совринда эмас, ғалабанинг гашти бўлакча, бунинг устига чемпионларнинг тўйида олишиш полвонга фахр, қувонч улашади. Ахир, тўйида курашиб енгган полвонни унутиб бўладими? Улғайганда ғолиб полвонни бот-бот эслайсан, худди шу тартиб, шу йўсинда кураш ва полвон, ғалабанинг умри давом этиб, авлоддан авлодга ўтаверади.

Қирқ ёшли баҳодир ва унинг атрофида, даврасида елкама-елка турган устозлари, тенгдошлари ҳақида фахрга тўлиб айтадиган сўзим кўп. Аммо, шуни ҳам айтиш жоизки, бугун унча-бунча гап, воқеа журналистни ҳаяжонга солиши қийин. Бобоназар мисолидаги Бухоро полвонларининг ҳамкорлик, аҳиллик, устозу шогирдлик шартлари, аҳдига содиқлиги ибрат бўларли, ҳавас қилса арзигулик ҳаёт.

— Курашдан топган дўстларимни ҳеч қачон йўқотмайман, ўзимдан олдин курашган полвонларни қадрлайман, эслайман, — бу сўзлар Бобоназарнинг шиори эмас, ҳаётининг мазмунига айланган ва юрагида, аҳдида ўзи билан олиб юрадиган энг катта бойлиги, ишонган, топинган эътиқодидир.

ЯНА БИР ГАП: Бобоназар меҳрни, мурувватни жуда эрта излаган, топса, аввало, яқинларига улашган йигит. Гарчи меҳр-мурувват осон топилмаганидек, уни бировларга улашиш ҳам осон эмас. Бугун у бош бўлган фермер хўжалигида 15 киши сидқидилдан ишлайди. Улар учун чўлда ҳам, қишлоқда ҳам(мавсумий, доимий) шароитлари тўкис уйлар қурилган. Йилига 40 тоннага яқин гўшт тайёрланади, бундан энг аввало Жондор тумани ва Бухоро шаҳри аҳолиси баҳраманд бўлади. Ўзи яшаётган қишлоғини қишин-ёзин арзон баҳода гўшт билан таъминлашга ҳаракат қилади.

Бобоназарнинг бир гапи (худди ўгитга ўхшайди) эсимда қолди:

— Одамларнинг меҳнатини қадрлаш керак, дейишади, тўғри гап, бу, аммо, аввало, уларнинг юрагидаги орзу-ҳавасни кўпроқ қадрлаш керак. Фермамизда ишлаётганларнинг мендан қарзи йўқ, аксинча, мен улардан қарздорман. Чунки, улар меҳнат қилиб, аввало ўз оиласига, сўнг эса менинг хонадонимга файз киритишади. Ҳар бирининг тўй-маъракаларида, қўрқмай бошлайверинг, гўшт мендан деб далда бўламан, охиригача бош бўлиб тураман. Ўртамизда майда-чуйда харажатлар ҳақида гап бўлиши мумкин эмас, чунки эркак майда-чуйдадан баланд турсин, қисилмасин, боши эгилмасин. Эркакни кемирадиган, юзага чиқишига йўл бермайдиган бирдан-бир хатар — турмушдаги майда-чуйдалар, етар-етмаслик...

Бобоназар билан хайрлашаётганимда унинг кенг ва узун, баланд усулда қурилган дарвозахонасига эътибор бердим. Бухорада уйдан олдин дарвозахона қуриш одат. Бунинг ҳам ўз ҳикмати, тарихи бор... Мен учрашган барча полвонларнинг дарвозалари бир-бирига ўхшамасада, аммо, дарвозахоналари баланд шифти, кенг ва узун қурилиши билан бир-бирига уйқаш эди. Баландликка не етсин. Юракка ҳавас ва ҳайрат соладиган нарсаларнинг бари баланд, юксак бўлади.

Ражаббой РАУПОВ,
Бухоро.

БУ АЖИБ ДУНЁ

● АҚШ фуқароларининг умри узаймоқда. Бу албатта, мамлакатда турмуш фаровонлиги ва тиббиётнинг яхши ривожланганидан далолат беради. Шу боис, АҚШ фуқаролари янги йилдан бошлаб, нафақага 65 ёшдан эмас, 67 ёшдан чиқадиган бўлди.

* * *

● Маймунлар фақат иссиқ ўлкаларда яшайди, деб ўйлаганлар хато қилади. Масалан, Францияда ҳам минг-минглаб ёввойи маймунлар яшар экан. Ўтган ҳафтанинг дам олиш кунида Франция ўрмонларида маймуннинг ёввойи тури — макакаларни оммавий овлаш уюштирилди.

* * *

● «Йўлдош» алоқа телефонлари ҳануз қиммат «ўйинчоқ» экани маълум. Бироқ, яқин орада бу борада ҳам ижобий ўзгариш кутилмоқда. Гап шундаки, АҚШда бир марталик йўлдош алоқа телефонлари яратилди. Ушбу арзон телефонда маълум дақиқа гаплашгандан кейин, уни бемалол ахлат қутисига улоқтиришингиз мумкин.

* * *

● АҚШ олимлари Мисрдаги «Даҳшат дараси» деб аталадиган жойда узоқ вақт тадқиқот ишлари олиб борди. Натижа шу бўлдики, қадимий алфавит эрамиздан аввалги 19 асрда яратилган экан.

* * *

● Жанубий Кореянинг «Ханми» фармацевтика компанияси уй шароитида ракни аниқлайдиган асбоб яратди. Бу асбоб билан ушбу мудҳиш касалликнинг бошланғич даврини аниқлаш мумкин бўлади. Асбобнинг қачон сотувга чиқарилиши ҳали маълум эмас.

* * *

● Форс қўлтиғидаги нефть экспорт қилувчи қатор мамлакатларда бургут билан ов қилиш туя пойгаси каби жуда оммавий ҳисобланади. Бу мамлакатларда, баъзи бургутларнинг баҳоси қимматбаҳо автомобиль нархи билан тенглашар экан.

«АЛЛАН СЕРВИС» АЖ

барча турдаги

тракторлар

эҳтиёт қисмларини

ТАКЛИФ ЭТАДИ

Дўконимизда ҳамиша Т-28, МТЗ-80, «Алтай» ва бошқа русумли тракторларнинг 500 дан ортиқ эҳтиёт қисмлари ҳамда ҳар хил русумли юк ташувчи автомабилларнинг эҳтиёт қисмлари пул ўтказиш йўли билан

Манзил: Тошкент шаҳри, Жарқўрғон кўчаси, 43-уй. «Сельхоззапчасти» дўкони. Телефон: (3712) 96-63-21 191-93-82.

RAMIKAB

ХЎЖАЛИКЛАР, ТАЪМИРЛАШ КОРХОНАЛАРИ РАҲБАРЛАРИ, ФЕРМЕРЛАР ДИҚҚАТИГА

Эҳтиёт қисмлар сотилади

«Рамикаб» ишлаб чиқариш-тижорат фирмаси қишлоқ хўжалиги техника воситаларида қўлланиладиган 75х100, 85х105, 140х170 манжетларни, А-01, Т-4А, Т-28х4, МТЗ-80-82 ва ўрим комбайнлари учун зарур бўлган 700 хил, шу жумладан № 7519 подшипникларни

ТАКЛИФ ЭТАДИ

Ҳисоб-китоб пул ўтказиш йўли билан.

Манзилимиз: Тошкент, Мухтор Ашрафий кўчаси, 168-уй.

Телефонлар: 191-61-59 (факс); 30-86-86.

Сирғали туманидаги 598-лицей-боғчада кичкинтойлар меҳр билан тарбияланмоқда.

Суратда: тарбиячи Шаҳноза Расулова жажжи қизалоқларга тикишни ўргатмоқда.

Шавкат АКРОМОВ олган сурат.

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Бахтиёр ОЛИМЖОНОВ, Олим АТАЕВ, Абдурашид БОБОМИРЗАЕВ, Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ (ижодий гуруҳ раҳбари), Эркул ЗИКРИЁЕВ, Комилжон МАМАЖОНОВ, Собир МУРОДОВ, Суннат САЙДАЛИЕВ, Ҳабиб ТЕМИРОВ (Бош муҳаррир ўринбосарлари), Маъмуржон ҚИЁМОВ (масъул котиб).

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси, «Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг» компанияси, Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Телефонлар: Бош муҳаррир ўринбосарлари — **133-16-27, 133-44-43,** масъул котиб — **136-56-26,** ижодий гуруҳлар: агросаноат мажмуи — **133-09-93,** ижтимоий ҳаёт ва ҳуқуқ, молиявий хизмат — **136-56-30,** макроиқтисодиёт — **136-56-25,** маънавият-маърифат ва спорт — **136-54-42,** хатлар ва вилоят мухбирлари билан ишлаш — **136-56-30,** реклама ва эълонлар — **136-54-44.**

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

«Қишлоқ ҳаёти» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 00006. Буюртма Г— 0989, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.30. 1 2 3 3 4 6.